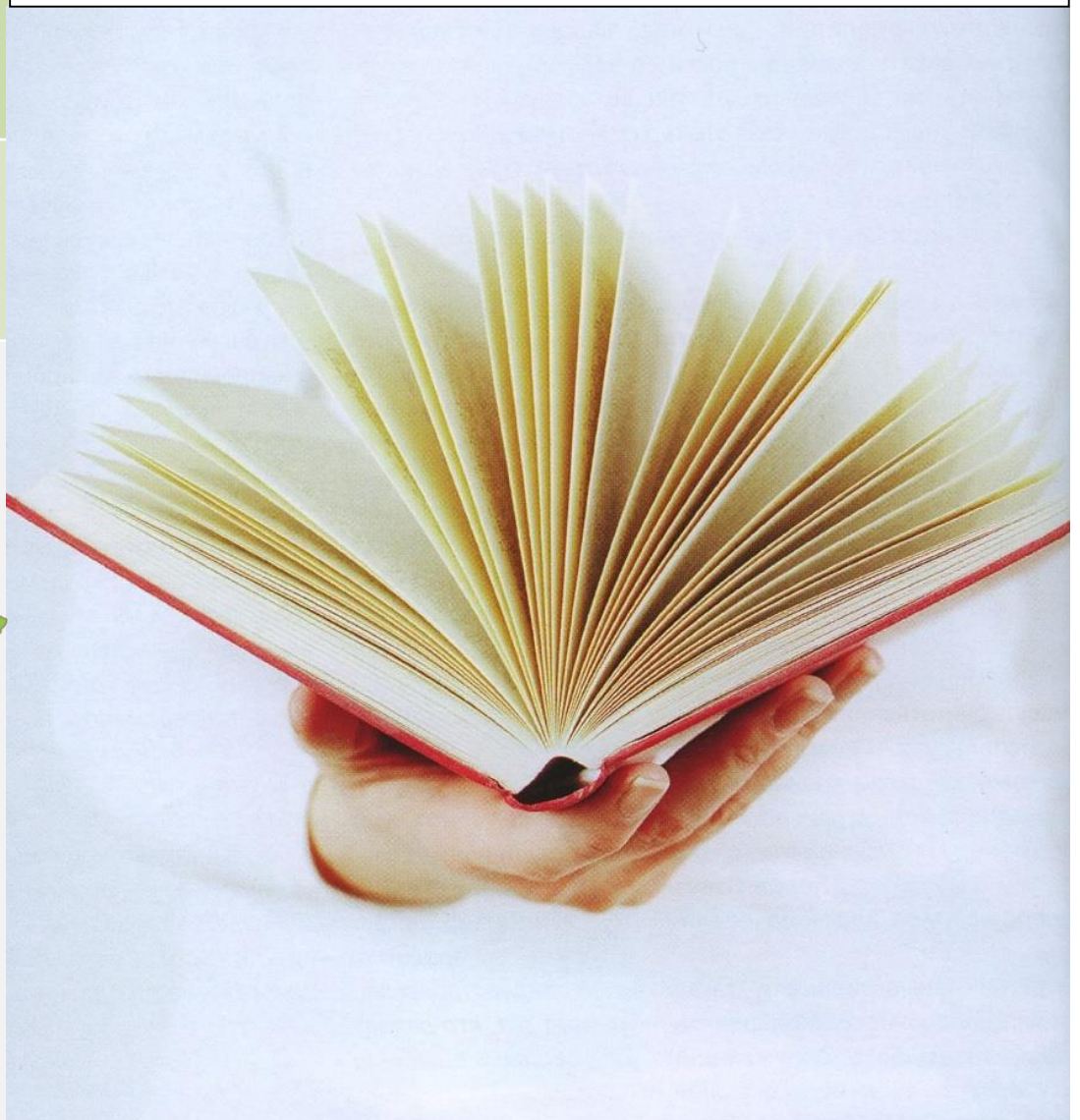

Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

*Освіта Рівненщини: творчі
здобутки, перспективні
педагогічні ідеї та технології:
анотований каталог
XI обласного конкурсу-ярмарку
педагогічної творчості*

Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Освіта Рівненщини: творчі здобутки,
перспективні педагогічні ідеї та
технології: анотований каталог
XI обласного конкурсу-ярмарку
педагогічної творчості

17 березня 2014 року

Рівне

Освіта Рівненщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні ідеї та технології : анотований каталог XI обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості / упоряд. А. А. Волосюк; Т. А. Ніколайчук. – Рівне : РОІППО, 2014. – 63 с.

Рекомендовано науково-методичною радою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 2 від 17.06.2014 р.).

Відповідальні за випуск:

Лавренчук Андрій Олександрович, кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри філософії, економіки та менеджменту освіти, в. о. ректора Рівненського ОІППО, заслужений працівник освіти України.

Мельник Надія Адамівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії, економіки та менеджменту освіти, проректор з науково-методичної роботи Рівненського ОІППО, відмінник освіти України.

Упорядники:

Волосюк Анатолій Анатолійович, завідувач кабінету інформаційно-методичного забезпечення Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти,

Ніколайчук Тетяна Анатоліївна, методист кабінету координації методичної роботи та управління навчальними закладами Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Освіта Рівненщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні ідеї та технології: анотований каталог XI обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості.

ВСТУП

Конкурс-ярмарок педагогічної творчості – одна із яскравих подій в освіті Рівненщини. Його проведення допомагає краще зрозуміти й усвідомити значимість професії педагога, систематизувати надбання щоденної праці кращих керівників, педагогів та колективів навчальних закладів, зробити крок на шляху до педагогічної майстерності, презентувавши оригінальні творчі розробки з актуальних питань.

Мета конкурсу-ярмарку – представлення напрацювань педагогічних працівників, пропаганда їх творчих досягнень у навчально-виховному процесі, управлінській і науково-методичній діяльності.

У 2014 році конкурс-ярмарок проходив у таких номінаціях: «Управління освітою», «Методична робота з педагогічними кадрами», «Робота з обдарованими учнями», «Виховна робота», «Позашкільна освіта», «Українська мова та література», «Іноземна мова», «Світова література та російська мова», «Історія», «Основи правознавства».

На другий тур конкурсу-ярмарку було подано 581 методичну розробку в десяти номінаціях з усіх районів і міст області, загальноосвітніх навчальних закладів обласного підпорядкування. Експертні комісії відзначили 84 роботи, автори яких продемонстрували актуальність та оригінальність педагогічних ідей, інноваційність поданих на обласний конкурс-ярмарок розробок. Автори розробок нагороджені Дипломами управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації за зайняті I, II та III місця. Цьогоріч на II тур обласного конкурсу-ярмарку представлено найбільшу кількість робіт за всі роки проведення цього конкурсу. Експертні комісії відзначили високий рівень поданих методичних розробок, серед яких 57 особливо відрізняються актуальністю змісту та практичним спрямуванням. Їх автори нагороджені Дипломами Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Найбільшу кількість робіт, автори яких стали переможцями I туру (районного, міського), представили працівники методичних служб та загальноосвітніх навчальних закладів Рокитнівського району (51), м. Рівного (50), Гощанського району (42), Млинівського району (36), Дубенського, Острозького, Рівненського районів (по 30).

Варто відзначити, що найбільшу кількість нагород, а саме Дипломів управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації та Дипломів Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти отримали автори розробок із Березнівського району: з 18 робіт – 9, 50 %; м. Рівного: з 50 робіт – 24, 48 %; Володимирецького району: з 25 – 10, 40 %; Костопільського району: з 18 – 6, 33,3 %; Острозького району: з 30 – 9, 30 %. Серед закладів обласного підпорядкування: Комунальний заклад «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат №2 I-II ступенів» – 1 робота – 1 нагорода, 100 %; Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою – 3 роботи – 2 нагороди, 66,7 %; Комунальний заклад «Школа-інтернат II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей» Рівненської обласної ради – 3 роботи – 1 нагорода, 33,3 %; Комунальний заклад «Мізоцька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ст.» – 6 робіт – 2 нагороди, 33,3 %; Комунальний заклад «Олександріївська загальноосвітня школа-інтернат I – III ст.» – 2 роботи.

У 2015 році конкурс-ярмарок відбудеться в номінаціях: «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Спеціальна освіта», «Фізика», «Географія», «Економіка», «Математика», «Інформатика», «Інформаційні технології у навчально-виховному процесі», «Художня культура».

Конкурс-ярмарок в останні роки не втрачає свого особливого змісту, бо є неповторним інтелектуальним змаганням в історії безлічі конкурсів, унікальним, як за змістовим наповненням, психологічною напругою, так і відданістю педагогів-конкурсантів своїй справі.

Обласний конкурс-ярмарок сприяє професійній самореалізації освітян, розвитку їх творчого потенціалу, виявленню і поширенню педагогічного досвіду.

Надія Мельник, Тетяна Ніколайчук.

Номінація «Управління освітою»

Автор. Камінська Євгенія Іллівна, директор Студянської загальноосвітньої школи I – III ступенів Дубенської районної ради.

Назва роботи. Державно-громадське управління в сучасному навчальному закладі.

Анотація. У навчально-методичному посібнику висвітлюються шляхи удосконалення системи державно-громадського управління в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі, акцентується увага на удосконаленні системи громадського самоврядування та залученні колегіальних органів до управлінської діяльності. Вміщено Положення про органи державно-громадського самоврядування Студянської загальноосвітньої школи-родини I – III ступенів. Посібник розрахований на керівників загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв, класних керівників, на педагогів-практиків, які цікавляться проблемами розвитку школи на сучасному етапі.

Автор. Серветник Олена Павлівна, директор Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1 імені В. Короленка Рівненської міської ради.

Назва роботи. Управління інноваційною діяльністю у навчальному закладі.

Анотація. У методичній розробці зібрано матеріал, який розкриває умови ефективного управління інноваційною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі, представлено модель, яка охоплює найважливіші складові управління інноваціями, систематизовано досвід управління інноваційною діяльністю з працівниками школи. Методична розробка адресована керівникам навчальних закладів для вдосконалення інноваційної діяльності.

Автор. Хімін Неля Володимирівна, директор навчально-виховного комплексу «Оженинська загальноосвітня школа I – III ступенів (ліцей) – дитячий навчальний заклад (ясла-садок)» Острозької районної ради.

Назва роботи. Моделювання педагогічного середовища – основа пізнавальної і формувальної діяльності.

Анотація. У посібнику розглянуто теоретичні і методичні засади моделювання в управлінні шкільною освітою, висвітлено практичні аспекти освоєння моделювання педагогічного середовища на прикладі «Школи сприяння здоров'ю», сформульовано відповідні методичні рекомендації. Видання адресовано керівникам загальноосвітніх навчальних закладів, працівникам методичних служб, викладачам і слухачам курсів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів.

Автор. Тихоненко Валентина Василівна, заступник директора з навчально-виховної роботи Гоцанської районної гімназії Гоцанської районної ради.

Назва роботи. Планування роботи навчального закладу.

Анотація. У посібнику розкриваються сучасні підходи до удосконалення планування роботи сучасної школи з чітко визначеною стратегією, яке дає можливість закладу розвиватися, педагогічному колективу вийти на більш високий рівень організації навчально-виховного процесу. Акцентовано увагу на стратегічному плануванні, як ефективному засобі у визначенні ресурсів і пріоритетів розвитку, критеріїв успіху, орієнтованих на майбутнє. У цьому посібнику подано також плани роботи кафедри, психологічної служби, педагога-організатора, бібліотеки. Посібник розрахований на керівників загальноосвітніх навчальних закладів, на педагогів-практиків, які цікавляться проблемами планування школи.

Автор. Вижицька Мар'яна Володимирівна, директор, Хоружа Софія Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Одарчук Ольга Михайлівна, заступник директора з виховної роботи Рудня-Почаївського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Радивилівської районної ради.

Назва роботи. Програма розвитку та річний план роботи як одна із складових управлінської діяльності навчального закладу (з досвіду роботи).

Анотація. У методичному посібнику поданий аналіз однієї з управлінських функцій – планування роботи загальноосвітнього навчального закладу на прикладі програми розвитку школи та річного плану роботи на поточний навчальний рік. У посібнику розкриваються шляхи удосконалення системи внутрішньошкільного управління: необхідність закладу освіти швидко пристосовуватися до зовнішніх змін і виживати; забезпечення оптимального функціонування навчального закладу; постійний пошук резервів оновлення та ідей розвитку. Посібник може слугувати підвищенню ефективності управлінського процесу в навчальному закладі.

Автор. Гурінчук Лариса Євгеніївна, директор Городищенської загальноосвітньої школи I – III ступенів Березнівської районної ради.

Назва роботи. Модель креативного закладу в освітньому інформаційному просторі.

Анотація. У навчально-методичному посібнику на основі дослідження та аналізу досвіду роботи директора розкриваються інноваційні технології роботи креативного навчального закладу, науково обґрунтовані шляхи реалізації проблеми. Подається також структурно-візуальне відображення моделі креативної інноваційної діяльності школи. Посібник розрахований на педагогічних працівників загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій.

Автор. Остапенко Анатолій Федорович, директор, Волчецька Людмила Анатоліївна, заступник директора з науково-методичної роботи, Юсин Наталія Федорівна, практичний психолог Володимирецького районного колегіуму Володимирецької районної ради.

Назва роботи. Моніторингові дослідження як дієвий інструмент управління навчальним закладом.

Анотація. У методичному посібнику представлено моніторингові дослідження життєдіяльності Володимирецького районного колегіуму, що сприяють ефективності організації навчально-виховного процесу, підвищенню рівня навчальних досягнень учнів, ухваленню оптимальних управлінських рішень; подано об'єкти моніторингу та форми його проведення. Призначений для керівників навчальних закладів, працівників методичних служб. Видання може бути корисним для спеціалістів органів управління освітою, які здійснюють контроль за навчально-виховним процесом у загальноосвітніх школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах.

Автор. Моторнюк Оксана Юріївна, заступник директора з навчально-виховної роботи Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 20 Рівненської міської ради

Назва роботи. Моніторинговий підхід до вивчення стану навчання та виховання.

Анотація. У навчально-методичному посібнику розкрито сутність освітнього моніторингу, його різновиди та функції. Розглянуто основні напрями роботи педагогічних працівників щодо моніторингової діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі, систематизовано матеріали, які висвітлюють питання моніторингового підходу до вивчення стану навчання та виховання з метою створення оптимальних умов для гармонійного розвитку і навчання дитини, формування майбутньої еліти українського суспільства. Посібник може бути використаним у педагогічному процесі загальноосвітнього навчального закладу.

Автор. Гогой Лариса Володимирівна, директор Вербенської загальноосвітньої школи I – III ступенів Демидівської районної ради.

Назва роботи. Організація і ведення роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Анотація. У навчально-методичному посібнику зібрано практичні документи з організації і ведення роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності у навчальному закладі – систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності. Посібник може сприяти успішній реалізації управлінських функцій адміністрації загальноосвітнього навчального закладу.

Автор. Таргоній-Коваль Раїса Петрівна, директор Берестовецької загальноосвітньої школи I – III ступенів Костопільської районної ради.

Назва роботи. Громадсько-активна школа сприяння здоров'ю – становлення особистості.

Анотація. У посібнику узагальнено досвід роботи директора Берестовецької загальноосвітньої школи I – III ступенів Костопільської районної ради зі створення інтегрованої моделі громадсько-активної школи сприяння здоров'ю «Екологія здоров'я: природа – родина – школа – суспільство» для розвитку оптимального простору становлення здорової, компетентної, громадсько-активної творчої особистості. Висвітлено практичні аспекти побудови і освоєння педагогічного середовища громадсько-активної школи сприяння здоров'ю. Рекомендовано для творчого використання керівникам загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів.

Автор. Смик Людмила Миколаївна, директор Масевицької загальноосвітньої школи I – III ступенів Рокитнівської районної ради.

Назва роботи. Застосування моніторингових досліджень в управлінні якістю освіти.

Анотація. Посібник вміщує систему опрацювання оперативної, об'єктивної інформації про дійсний стан навчально-виховного процесу, що дозволяє своєчасно здійснювати методичну підтримку і вносити необхідні корективи. Таку інформацію можуть надавати систематичні моніторингові дослідження, які є інструментом аналізу різноманітних аспектів діяльності освітнього процесу, створення реальної картини результативності нововведень, виконання напрямів плану розвитку навчального закладу. Рекомендовано для роботи адміністрації загальноосвітнього навчального закладу.

Номінація «Методична робота з педагогічними кадрами»

Автори. Рижий Анатолій Петрович, начальник управління освіти, молоді та спорту Володимирецької районної державної адміністрації, Шидловська Софія Олександрівна, завідувач комунальної науково-методичної установи «Володимирецький районний методичний кабінет» Володимирецької районної ради.

Назва роботи. Організаційне та науково-методичне забезпечення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес навчання, підвищення кваліфікації та управління.

Анотація. У посібнику містяться матеріали з досвіду роботи управління освіти, молоді та спорту Володимирецької районної державної адміністрації, Володимирецького районного методичного кабінету щодо створення інформаційно-освітнього середовища в районі, організації науково-методичного супроводу впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Рекомендований працівникам відділів, управлінь освіти, методичних кабінетів, керівникам навчальних закладів.

Автори. Вознюк Галина Федорівна, начальник відділу освіти Дубенської районної державної адміністрації, Мельнікова Наталія Леонідівна, завідувач комунальної установи «Дубенський районний методичний кабінет при відділі освіти Дубенської районної державної адміністрації» Дубенської районної ради.

Назва роботи. Організаційно-методичні умови формування інноваційної культури сучасного педагога.

Анотація. У методичному посібнику подані напрацювання Дубенського районного методичного кабінету спільно з Науково-дослідною лабораторією інноваційних виховних технологій Рівненського державного гуманітарного університету під науковим керівництвом Тамари Дмитрівни Дем'янюк, кандидата педагогічних наук, професора, Заслуженого працівника освіти України, в межах реалізації наукового, пошуково-педагогічного проекту «Організаційно-методичні умови формування інноваційної культури сучасного педагога».

Навчально-методичний посібник рекомендований методистам, педагогам-практикам, студентам вищих навчальних закладів.

Автор. Семенюк Надія Іванівна, заступник начальника з навчальної роботи комунального закладу «Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою» Рівненської обласної ради.

Назва роботи. Гроно педагогічних думок.

Анотація. У збірнику вміщено зразки уроків з різних предметів, не стандартних за формою організації навчального процесу.

Мета збірника – поділитися досвідом, допомогти вчителю урізноманітнити структуру уроків і методів роботи, відійти від шаблонів, навчити учнів діяти

творчо й самостійно, враховуючи індивідуальні особливості, їхні інтереси. Такий підхід дає змогу виявляти оригінальне мислення і здатність до нестандартних рішень.

Видання призначено для заступників з навчальної роботи, вчителів-предметників.

Автор. Попович Ольга Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи Великосовпівської загальноосвітньої школи I-II ступенів Березнівського району.

Назва роботи. Методична робота: орієнтація на творчість.

Анотація. Посібник рекомендований заступникам директорів з навчально-виховної роботи. Він допоможе надати реальну, дійову допомогу педагогічним кадрам у реалізації актуальних завдань розвитку, вдосконалення і підвищення професійної майстерності та рівня психологічної підготовки педагогів, а також активізації творчого потенціалу кожного вчителя.

Автор. Радковська Тетяна Василівна, завідувач комунальної установи «Корецький районний методичний кабінет» Корецької районної ради.

Назва роботи. Путівник по сайту районного методичного кабінету.

Анотація. У посібнику представлений короткий опис веб-сайту Корецького районного методичного кабінету як однієї із форм єдиної інформаційної системи освітньої галузі району. Запропоновані матеріали апробовані в районному методичному кабінеті та можуть слугувати керівникам навчальних закладів, учителям, учням, батькам.

Автор. Остаповець Алла Ігорівна, Турчинська Світлана Давидівна, заступники директора з навчально-виховної роботи Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1 ім. В. Короленка Рівненської міської ради.

Назва роботи. Організація методичної роботи з педагогічними кадрами в системі інноваційної освіти.

Анотація. У методичному посібнику розглянуто основні аспекти готовності вчителя до інноваційної діяльності в умовах реформування освіти. Визначено пріоритетні напрямки оновлення методичної роботи з педагогічними кадрами та забезпечення науково-методичного супроводу професійного зростання вчителів. Систематизовано матеріали з досвіду роботи ЗОШ I – III ступенів № 1 імені Володимира Короленка щодо проведення моніторингових досліджень як ефективного засобу підготовки вчителя до інноваційної діяльності.

Видання адресовано керівникам загальноосвітніх навчальних закладів.

Автор. Меркулова Лариса Іванівна, вчитель англійської мови Рівненської гуманітарної гімназії Рівненської міської ради.

Назва роботи. Система інноваційно-дослідницької роботи в умовах діяльності кафедри.

Анотація. У методичному посібнику представлена система, зміст і форми роботи кафедри, спрямовані на зростання професійного рівня вчителів, формування інноваційної компетентності педагога та використання інтерактивних технологій навчання. Посібник містить матеріали з досвіду роботи кафедри англійської мови, примірний план на рік та завдання між засіданнями, анотації перспективного досвіду вчителів кафедри, реферати та доповіді. Матеріали посібника можуть бути використані керівниками та головами методичних об'єднань у практичній діяльності.

Автор. Юзюк Раїса Павлівна, заступник директора з навчально-виховної роботи Рівненської української гімназії Рівненської міської ради.

Назва роботи. Шляхи реалізації науково-методичної теми РУГ «Формування життєвих компетентностей гімназиста».

Анотація. У методичному посібнику представлено алгоритм реалізації науково-методичної проблемної теми гімназії, окреслено шляхи формування життєвих компетентностей гімназиста.

Матеріали будуть корисними для педагогічних колективів навчальних закладів у практичній діяльності з реалізації науково-методичної теми.

Автор. Ярмольчук Ніна Іллівна, заступник директора з навчальної роботи, Кіндзерська Аліна В'ячеславівна, практичний психолог Острозької загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1 Острозької міської ради Рівненської області.

Назва роботи. «Адаптація п'ятикласників до навчання в основній школі» від «А» до «Я» (на допомогу адміністраціям шкіл, класним керівникам, практичним психологам та педагогам).

Анотація. У посібнику вміщено практичний матеріал, який допомагає об'єднати зусилля всіх учасників навчально-виховного процесу щодо подолання труднощів періоду адаптації учнів 5-х класів до навчання в основній школі. Представлена система спільної роботи заступника директора з начальної роботи та практичного психолога, які є координаторами даного напрямку.

Посібник розрахований на широке коло користувачів: адміністрації шкіл, практичних психологів, класних керівників, педагогів та батьків.

Автор. Томашевська Ірина Іванівна, заступник директора Могилянівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Острозького району.

Назва роботи. Становлення компетентісно орієнтованої школи-родини в умовах нової освітньої парадигми.

Анотація. У посібнику зібрано матеріали нестандартних педагогічних рад та інше, що є підсумковими формами завершення кожного етапу реалізації проблемної науково-методичної теми Могилянівської ЗОШ I – III ступенів. Напрацювання педагогічного колективу можуть бути використані в роботі

заступників директорів з метою організації методичних заходів, спрямованих на впровадження та реалізацію компетентнісного підходу в загальноосвітній процес.

Автор. Дриганець Вікторія Миколаївна, вчитель початкових класів Сарненської загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів № 3.

Назва роботи. Родзинки різновікового проекту.

Анотація. У посібнику розкривається цінність методу проектної діяльності як перспективного та актуального методу навчання молодших школярів. Видання пропонує вчителям початкових класів зразки колективного та індивідуальних проектів, розроблених творчою групою вчителів початкових класів Сарненської ЗОШ І-ІІ ступенів № 3.

Рекомендації адресовані керівникам методичних об'єднань та вчителям початкових класів.

Номінація «Виховна робота»

Авторський колектив. Шевчук Ольга Мефодіївна, методист відділу освіти Рівненської райдержадміністрації, члени творчої групи заступників директорів з виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів Рівненського району: Оржеховська Валентина Григорівна, Філінчук Наталія Пилипівна, Берчак Наталія Дмитрівна, Тарасенко Світлана Владиславівна, Циганкова Ольга Михайлівна, Целюк Валентина Андріївна, Попнюк Анатолій Ростиславович, Гуменюк Світлана Олександрівна, Ніжник Тетяна Дмитрівна.

Назва роботи. Вивчення особистості учня в системі роботи класного керівника.

Анотація. Методичний посібник включає матеріали з досвіду роботи вивчення особистості учня в системі роботи класного керівника, реалізації обласної Програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини на 2008 – 2020 роки.

Рекомендований заступникам директорів з виховної роботи, класним керівникам загальноосвітніх навчальних закладів.

Автор. Шевчук Алла Володимирівна, вчитель української мови та літератури Млинівської загальноосвітньої школи № 3 I – III ступенів Млинівського району.

Назва роботи. Інноваційні форми роботи з батьківською громадськістю в системі роботи класного керівника.

Анотація. У посібнику розкриваються питання використання форм роботи з батьками в ході навчально-виховного процесу. Подана класифікація форм роботи з батьками школярів, наведено зразки пам'яток для батьків. У посібнику вміщені сценарії виховних заходів.

Посібник призначений для класних керівників, які цікавляться впровадженням нових форм роботи з батьками учнів.

Автор. Бузинович Тетяна Валеріївна, вихователь комунального закладу «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 2 I-II ступенів» Рівненської обласної ради.

Назва роботи. Казка в душі.

Анотація. У посібнику розкриваються теоретичні і практичні аспекти роботи з казкою, яка відіграє важливу роль в комплексній корекції та підготовці дітей з особливими потребами до життя і праці. Запропоновані матеріали стануть у допомозі педагогам спеціальних шкіл-інтернатів під час проведення уроків, бесід, виховних годин.

Автор. Кримінська Марина Анатоліївна, педагог-організатор Острозького навчально-виховного комплексу «Школа I – III ступенів-гімназія» Острозької міської ради.

Назва роботи. Школа навчання лідерів учнівського самоврядування.

Анотація. У посібнику вміщено матеріали для формування суспільної думки, виявлення лідерських здібностей і навчання лідерів учнівського самоврядування.

Посібник призначено для заступників директора з виховної роботи, педагогів-організаторів, практичних психологів, лідерів учнівського самоврядування.

Автор. Іщук Олена Романівна, вчитель світової літератури Сарненського районного ліцею «Лідер» Сарненської районної ради.

Назва роботи. Виховний потенціал шкільного музею.

Анотація. Методичний посібник містить досвід духовно-морального виховання учнів у просторі шкільного музею, а також матеріали, які розкривають суть, специфіку та переваги технології майстер-класу, його алгоритм проведення. Посібник адресований педагогам-виховникам, які сприймають шкільний музей, як територію, дружню до дитини, та фахівцям у сфері виховної діяльності.

Автор. Марчук Тетяна Мілентіївна, заступник директора з виховної роботи Плосківської ЗОШ I – III ступенів Острозького району.

Назва роботи. Партнерство школи, сім'ї та громадськості.

Анотація. У навчально-методичному посібнику вміщено матеріали щодо організації роботи з батьківським колективом, спільної роботи класного керівника з учнями та батьками; подано варіанти тестів та анкет учням та батькам, також матеріали для використання на батьківських зборах, педагогічному всеобучі та лекторії.

Навчально-методичний посібник рекомендований для адміністрацій загальноосвітніх навчальних закладів, класних керівників.

Автор. Тимощук Тетяна Олександрівна, заступник директора з виховної роботи, Місько Тетяна Володимирівна, педагог-організатор та творчий колектив класних керівників Гільчанської загальноосвітньої школи I – III ступенів Здолбунівської районної ради.

Назва роботи. Потенціал музею в системі виховної роботи школи.

Анотація. У методичному посібнику висвітлено особливості реалізації проекту виховної роботи в музеї «Без калини нема України, без народу країни нема». Визначено використання методів і прийомів музейної педагогіки на інтегрованих заняттях для учнів різної вікової категорії. Обґрунтовано застосування музейно-педагогічних методів у сучасній практиці школи.

Посібник рекомендовано для використання класним керівникам, керівникам музеїв, заступникам директорів з виховної роботи, педагогам організаторам.

Автор. Булейко Надія Миколаївна, заступник директора з виховної роботи Демидівського НВК «ЗОШ I – III ступенів-ліцей» Демидівської районної ради.

Назва роботи. Ваша дитина – п’ятикласник. Як їй допомогти?

Анотація. У даному посібнику представлені матеріали щодо організації роботи всіх учасників навчального-виховного процесу з питань адаптації учнів-п’ятикласників в основній школі.

Посібник рекомендовано для використання вчителям, працюючим у 5-х класах, класним керівникам.

Автор. Мороченець Катерина Михайлівна, заступник директора з виховної роботи Озерської загальноосвітньої школи I – III ступенів Володимирецького району.

Назва роботи. Сім’я і школа – грані співробітництва.

Анотація. Зміни, які відбуваються у сфері освіти, потребують перегляду звичних поглядів, установок не лише в сфері виховання покоління, яке підростає, а й у взаємостосунках школи та сім’ї. Практика показує, що розвиток співробітництва між учнями, батьками і школою залежить перш за все від того, як вибудовується взаємодія дорослих у цьому процесі. Щоб виховати життєво компетентну, творчу особистість, здатну до саморозвитку і самовдосконалення, необхідно, щоб педагоги і батьки діяли як союзники.

Про співпрацю з батьківською громадськістю – саме у цьому посібнику і саме для вас!

Для класних керівників, заступників директорів, а також для всіх, хто прагне професійного самовдосконалення.

Автор. Романюк Наталія Борисівна, педагог-організатор Шепетинської загальноосвітньої школи I-II ступенів Дубенського району.

Назва роботи. Матеріали занять духовно-мистецької студії «Гармонія».

Анотація. Даний посібник містить матеріали занять духовно-мистецької студії «Гармонія», яка працює за авторською програмою, розрахованою на один навчальний рік, і складається відповідно до віку, нахилів, рівня свідомості учнів.

Духовність і мистецтво – це два крила креативності, які сприяють розвитку гармонійної особистості. Такі форми роботи, як: мандрівки; практичні роботи з художніми текстами, музичними творами; презентації мистецьких шедеврів, виготовлених власноруч; знаходження прихованого змісту слів; „ведмежі уроки” ;малюнки-абстракції на мольберті; філософські бесіди спонукають до глибокого сприйняття дійсності.

Особливою є атмосфера студії, де важливим є все: інтер’єр, запах, акустика, спеціальна студійна музика, яка має здатність міняти людину, пробуджувати внутрішні структури і через них пропускати інформацію, точніше її проживати.

Упровадження досвіду спрямоване на реалізацію талантів дитини, виховання мислячої, свідомої, досконалої людини.

Практична реалізація досвіду засвідчила високу ефективність такої роботи, зацікавленість і бажання працювати з ентузіазмом.

Автор. Кренько Вікторія Іванівна, заступник директора з виховної роботи Дубровицького навчально-виховного комплексу «Ліцей-загальноосвітня школа І-ІІ ступенів» Рівненської області.

Назва роботи. Здорова країна – здорова нація.

Анотація. У методичному посібнику вміщені матеріали з досвіду роботи педагогічного колективу щодо формування основ здорового способу життя та ціннісного ставлення особистості до себе з використанням комп'ютерного комплексу «Універсал», які рекомендовані для практичного використання заступникам з виховної роботи, педагогам-організаторам, вчителям основ здоров'я.

Автор. Бурячок Тамара Олександрівна, заступник директора з виховної роботи Соснівського навчально-виховного комплексу «Гімназія-загальноосвітня школа І ступеня» Березнівського району.

Назва роботи. Превентивна педагогіка.

Анотація. У посібнику висвітлений досвід роботи педагогів Соснівського НВК з питання превентивного виховання учнів, аналізуються причини виникнення відхилень у поведінці школярів, висвітлюються основні напрями, методика організації та проведення виховної роботи з урахуванням вікових, індивідуально-психологічних особливостей розвитку, умов сімейного виховання учнів.

Рекомендовано для використання в практичній діяльності педагогів.

Автор. Грицюк Галина Дмитрівна, вчитель світової літератури, української мови та літератури Пляшевської загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів Радивилівського району.

Назва роботи. Дитяче серце у твоїх долонях.

Анотація. Посібник містить матеріали з досвіду роботи виховної та позаурочної роботи у школі та може бути корисним класним керівникам, бібліотекарям, учителям-словесникам при підготовці учнів до проведення у школі позакласних заходів.

Автор. Дробко Ірина Володимирівна, заступник директора з виховної роботи, Зарічненського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І ступеня-гімназія» Зарічненської районної ради.

Назва роботи. Організація роботи з батьками.

Анотація. Метою освіти є всебічний розвиток дитини як особистості і найвищої цінності держави, розвиток її талановитості, інтелектуальних і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, примноження на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня.

Досягнення цієї мети передбачає інтеграцію виховних сил школи, сім'ї, громадськості, що в свою чергу веде за собою необхідність вивчення рівня

педагогічної культури батьків, сімейно-побутових умов учнів, надання допомоги батькам у сімейному вихованні через систему педагогічного навчання, пропобанду кращого досвіду сімейного виховання, залучення батьків до організації поза навчальної виховної роботи.

Даний посібник містить матеріали, що допоможуть заступникам директорів із виховної та навчально-виховної роботи, класним керівникам, педагогам-організаторам та учителям-предметникам правильно організувати систему взаємодії загальноосвітнього навчального закладу з батьківською громадськістю.

Автор. Макарчук Олександр Петрович, заступник директора з виховної роботи Кузнецовської гімназії Кузнецовської міської ради.

Назва роботи. Стратегія створення виховного середовища. Система виховної роботи Кузнецовської гімназії з реалізації Програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини на 2008 – 2020 роки.

Анотація. Методичний посібник містить матеріали досвіду Кузнецовської гімназії з управління оздоровчо-виховним процесом експериментального закладу всеукраїнського рівня, організаційно-методичного забезпечення реалізації програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини на 2008 – 2020 роки, які спрямовані на створення належного виховного середовища. Висвітлені шляхи та засоби реалізації виховних програм в учнівських колективах 5-6, 7 – 9, 10-11 класів гімназії, шляхи модернізації структури методичної роботи гімназії: діагностичний, організаційний, контроль-аналітичний аспекти. Посібник вміщує аналітичний матеріал щодо ефективності виконання програми творчого пошукового проекту «Громадянин України – громадянин світу» на 2008 – 2014 роки: аналіз, традиції та перспективи. Подано програму та основні організаційно-практичні заходи експериментальної діяльності педагогів гімназії на шляху удосконалення оздоровчо-виховного процесу.

У додатках подано плани, програми і проекти (перспективні, річні, робочі), графіки внутрішньогімназійного контролю стану виховної роботи гімназії, матеріали діагностики ціннісних орієнтацій учнів, співпраці з органами учнівського самоврядування та батьківської громадськості, популяризації українства на міжнародному рівні.

Рекомендований заступникам директорів шкіл та методистам з виховної роботи.

Автор. Бойчак Леся Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи Рівненської української гімназії Рівненської міської ради.

Назва роботи. Використання потенціалу музеюісторії закладу.

Анотація. Методичний посібник містить досвід духовно-морального виховання учнів у просторі шкільного музею, а також матеріали, які розкриють суть, специфіку та переваги використання шкільного музею, його предметів на уроках із різних дисциплін. Визначено використання методів і прийомів музейної педагогіки на інтегрованих заняттях для учнів різної вікової категорії.

Обґрунтовано застосування музейно-педагогічних методів у сучасній практиці школи.

Посібник рекомендовано для використання вчителям-предметникам, класним керівникам, керівникам музеїв, заступникам директорів з виховної роботи, педагогам організаторам.

Номінація «Історія»

Автор. Фідря Олег Григорович, учитель історії Рівненської гімназії «Гармонія».

Назва роботи. Технологія створення розвивальних завдань на основі інтенсивів як засіб формування історичної компетенції учнів (10 клас).

Анотація. Методичний посібник представляє більш, ніж 10-річний досвід автора щодо використання інтенсивів для складання розвивальних задач із курсів історії України та всесвітньої історії у 10-му класі. Робота учнів із вирішення завдань на основі інтенсивів дозволяє вчителю зосередитися на розвитку мислення учнів, навчальний матеріал перетворити на об'єкт вивчення, а учня у суб'єкт НВП, що є однією з найважливіших вимог сучасного навчання.

Зміст інтенсивів пов'язаний із формуванням основних історичних компетенцій, понять і закономірностей курсу 10-го класу; дає можливість скласти комплекси завдань, тобто присвячені вивченню певної проблеми; текстові та позатекстові компоненти дають можливість навчати учнів аналізу різних видів історичних джерел. Розроблені інтенсиви дозволяють вчителю самостійно розробляти коректні завдання на розвиток III та IV типу мислення учнів, що дозволить йому проектувати розвиток їх психічних процесів.

Автор. Губеня Інна Володимирівна, вчитель Володимирецького районного колегіуму.

Назва роботи. Невигадані історії Володимиреччини. Наш край в курсі історії України.

Анотація. Методичний посібник є спробою дати короткий системний виклад історичних подій та процесів, що відбувалися на території сучасного Володимирецького району, від найдавніших часів до сьогоднішніх на тлі вітчизняної історії. Автор прагне дати об'єктивну характеристику соціально-економічному, політичному та культурному розвитку населення краю протягом багатьох століть. Насиченість змісту посібника підсилюється фотоматеріалом, архівними документами, спогадами свідків та учасників подій.

Рекомендується учням і вчителям загальноосвітніх шкіл та всім, хто цікавиться історією України та рідного краю.

Автор. Панчук Людмила Андріївна, вчитель Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 28.

Назва роботи. Дебатні технології на уроках історії та в позакласній діяльності як засіб формування критичного мислення школярів.

Анотація. У методичній розробці подано матеріали з досвіду роботи вчителя історії Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 28 Панчук Л. А. щодо використання дебатних технологій на уроках історії та в позакласній діяльності як засобу формування критичного мислення школярів.

Запропоновано розробки уроків, позакласних занять за темою розробки, зразки промов пропозиції та опозиції, які ілюструють практичні підходи вчителя щодо реалізації теми роботи.

Посібник рекомендовано вчителям суспільствознавчих дисциплін.

Автор. Шилюк Мирослав Іванович, учитель Острозької спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I – III ступенів.

Назва роботи. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій на уроках історії в школі для дітей з вадами слуху.

Анотація. Посібник підготовлено Мирославом Івановичем Шилюком, вчителем історії комунального закладу «Острозька спеціальна загальноосвітня школа I – III ступенів» Рівненської обласної ради.

Особистісно-орієнтовані принципи навчання історії в сучасній школі, посилення уваги до розвитку навчальних компетенцій учнів, їх вмінь та навичок, організація самостійної роботи учнів вимагають впровадження в освіту нових інформаційних технологій, ставить перед школою ряд завдань, серед яких – формування інформаційної культури сучасних школярів. Інформаційно-комп'ютерні технології – це потужний інструмент для отримання дитиною найрізноманітнішої інформації, ефективний засіб підвищення інтересу до навчання, мотивації, наочності, особливо, якщо це стосується дітей з вадами слуху.

У посібнику вміщено матеріали з використання комп'ютерних технологій, зокрема електронних педагогічних програмних засобів на уроках історії: методика використання та організація роботи, приклади проведення уроків різних типів із використанням педагогічних програмних засобів, зразки конспектів уроків, допоміжні матеріали.

Подані матеріали рекомендовано вчителям історії.

Автор. Галатюк Валентина Михайлівна, вчитель Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 6.

Назва роботи. Особистісно-зорієнтований підхід як чинник управління навчально-виховним процесом у загальноосвітньому навчальному закладі.

Анотація. Методична розробка рекомендована для роботи учителям історії. У розробці визначені основні напрямки навчально-виховного процесу при викладанні історії, які можна застосовувати до будь-якого курсу викладання в 5 – 11 класах. Важливо, щоб учителі використовуючи ці матеріали зрозуміли теоретичний підхід та філософію пропонованих методів. Посібник складається з шести розділів, літератури та додатків, конспектів уроків. Спочатку викладені теоретичні основи та психологічні підходи до методики навчання історії. Подаються і практичні поради: як можна заохотити учня до самонавчання, виробити вміння, компетенції критичного мислення, застосовуючи історичний метод.

Автор пропонує розглянути особистісно-зорієнтований підхід, який забезпечує створення нових механізмів, як навчання так і виховання та ґрунтується на принципах глибокої поваги до особистості.

Ключовими поняттями розробки є гіпотеза – аргумент – висновок.

Для вчителя рекомендовано розглянути блочний метод викладання, який дає можливість широко формувати різноманітні вміння і навички, активізувати пізнавальні здібності учнів.

Учитель може ознайомитися з використанням навчальних модулів, суть яких полягає в тому, що учень цілком самостійно досягає конкретної мети навчально-пізнавальної діяльності у процесі роботи з модулем. Приклади модулів подаються у фрагментах конспектів уроків.

Методичну розробку рекомендовано для роботи учителям історії.

Автор. Посільський В'ячеслав Олексійович, учитель Мирогощанської загальноосвітньої школи I – III ступенів Дубенського району.

Назва роботи. Організація та створення шкільного музею.

Анотація. Посібник допоможе учителю організувати музейну справу в навчальному закладі, здійснювати роботу шкільного музею відповідно до нормативно-правових документів.

До окремих розділів у посібнику подаються ілюстративні матеріали.

Автор. Чернецька Наталія Володимирівна, Харчук Катерина Анатоліївна, керівники гуртків Дубенської станції юних туристів.

Назва роботи. Краєзнавчо-дослідницькі маршрути та експедиції Дубенщини.

Анотація. У цьому виданні зібрані маршрути пішохідних походів та експедиційні матеріали Дубенщиною. Збірник розрахований на вчителів, педагогів позашкільних закладів, керівників туристичних груп, юних туристів-краєзнавців, а також усіх, кого цікавить активний відпочинок.

Автор. Журик Світлана Феофанівна, вчитель історії «Оженинської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 2 – дошкільний навчальний заклад» Острозького району.

Назва роботи. На відстані історії. Наш край в період Другої світової війни (з історії Оженинської округи Острозького району Рівненської області).

Анотація. Пропонована книга представляє комплекс краєзнавчих досліджень з історії Оженинської округи Острозького району Рівненської області періоду Другої світової війни.

Призначена для краєзнавців, вчителів, для всіх, хто цікавиться історією України, Волині, Острожчини.

Автор. Гандзілевська Інна Федорівна, методист методичного кабінету управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, Черепок Микола Михайлович, директор Дубенської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 3, Якимчук Наталія Володимирівна, вчитель Дубенської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 3.

Назва роботи. Почесні громадяни міста Дубна.

Анотація. Бібліографічний довідник підготовлений авторським колективом педагогів-краєзнавців. У роботі над створенням довідника вагому допомогу надавали вітчизняні та зарубіжні краєзнавці-історики, родини Почесних громадян міста.

При підготовці видання використано матеріали, зібрані шкільним «Зразковим» музеєм загальноосвітньої школи № 3, матеріали надані Георгієм Ровенським (Росія-Фрязіно), а також відкриті джерела інформації.

Автор. Волков Віктор Вікторович, учитель історії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Назва роботи. Віртуальні екскурсії на уроках історії.

Анотація. Поєднуючи в собі вартості багатьох традиційних інформаційних технологій, комп'ютерні технології дозволяють істотно оптимізувати процес навчання історії. Він може стати більш цікавим, емоційно насиченим, динамічним і наочним; комп'ютерна технологія також здатна індивідуалізувати і диференціювати навчальний процес; реалізувати його творчий характер, організувати гнучке управління навчальною діяльністю, інтенсифікувати і активізувати навчання.

Методична розробка містить рекомендації щодо використання ІКТ, Інтернету та проведення нестандартних уроків історії у вигляді віртуальних екскурсій.

Автор. Тарадайка Тетяна Ростиславівна, вчитель історії навчально-виховного комплексу «Білашівська загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад».

Назва роботи. Дидактичні матеріали до курсу з історії України «Видатні постаті України середини XV – XVIII століть».

Анотація. Посібник містить різноманітні та різнорівневі дидактичні матеріали до курсу з історії України «Видатні постаті України середини XVI – XVIII століть».

Автор прагнув за допомогою методичного забезпечення сприяти учителям в організації навчального процесу.

Номінація «Правознавство»

Автор. Киричук Юлія Володимирівна, вчитель Рівненського навчально-виховного комплексу № 2 «школа-ліцей».

Назва роботи. Правознавство. Робочий зошит.

Анотація. Робочий зошит призначений для роботи на уроці та виконання домашніх вправ. Завдання, що укладені за темами уроків, формують системні уявлення, дозволяють провести поурочний контроль знань учнів. Робота з діловими документами та правовими паперами формує практичні навички учнів. Крім того, матеріал викладений з урахуванням вікових особливостей учнів 9-х класів та направлений на освоєння ними найважливіших понять і термінів, формування основ правомірної поведінки.

До кожної з тем уроків дібрано тематичну систему коміксів всесвітньо відомого данського карикатуриста, борця за демократію і мир ХерлуфаБідструпа.

Видання призначене для учнів загальноосвітніх навчальних закладів і вчителів правознавства.

Автор. Пилипчук Тарас Костянтинівич, учитель Рівненської класичної гімназії «Престиж».

Назва роботи. На терезах Феміди (методичні розробки позакласних заходів).

Анотація. У посібнику «На терезах Феміди» наводяться різноманітні позакласні заходи з правознавства, подані у формі бесід, ігор-подорожей, ділових ігор, брейн-рингів, КВК, турнірів, що стануть у пригоді вчителю у проведенні тижня правових знань.

Також у посібнику запропоновано додатковий матеріал під рубрикою «Право і влада в афоризмах і висловах».

Надані матеріали сприятимуть розвитку пізнавальних інтересів та правових здібностей учнів, відкриттю творчого потенціалу школярів.

Матеріал посібника може використовуватися вчителем як на уроках з основ правознавства (додаткові завдання), так і в позакласних заходах.

Автор. Гандзілевська Інна Федорівна, методист методичного кабінету управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Дубенської міської ради, Якимчук Наталія Володимирівна, вчитель Дубенської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 3.

Назва роботи. Правові ситуації в літературних сюжетах. Дидактичний посібник для учнів 9-10-х класів.

Анотація. У посібнику міститься інформація про методи розв'язування сюжетних задач з основ правознавства, а також про особливості їх використання на уроках. Подано систематизовані крилаті вислови та афоризми на правову тематику.

Запропоновані матеріали сприятимуть активізації пізнавальної діяльності школярів, розвитку правового мислення.

Для учнів і вчителів.

Автор. Кучер Леся Миколаївна, вчитель Млинівської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1.

Назва роботи. Крос-схеми на уроках правознавства. Методичний посібник.

Анотація. Посібник призначений для використання в організації навчально-виховного процесу при вивченні правознавчих курсів у загальноосвітніх навчальних закладах. Його мета – допомогти учневі та вчителю зробити процес опанування навчальним матеріалом цікавим та результативним. Навчальні пізнавальні матеріали подано у вигляді особливих форм дидактичних ігор – крос-схем, розв'язування яких покликане сприяти активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів.

Автор. Конончук Олександр Анастасійович, Прокопчук Сергій Юрійович, учителі Рівненського економіко-правового ліцею.

Назва роботи. Практикум з правознавства (практичний курс).

Анотація. У даній методичній розробці розкрито форми, методи роботи з учнями на уроках правознавства. Зокрема, розробка адресована учителям, які активно застосовують на уроках розв'язування юридичних задач та тестових завдань, працюють з дітьми з метою їх підготовки до олімпіад. Також вона може бути використана для проведення уроків: практикумів, узагальнення, систематизації знань.

До методичної розробки увійшли матеріали, які стануть у пригоді для вчителів правознавства та учнів.

Автор. Круглик-Іздепська Катерина Олексіївна, вчитель Люхчанської загальноосвітньої школи I – III ступенів Сарненського району.

Назва роботи. Використання життєвих прикладів і ситуативних задач на уроках правознавства для формування правосвідомості учнів.

Анотація. Даний методичний посібник розкриває теоретичні та практичні аспекти використання ситуативних прикладів та різноманітних задач для ефективного розвитку правосвідомості учнів, швидшого засвоєння великої кількості фактичного матеріалу. Посібник має на меті практичне закріплення і подальше використання знань на уроках правознавства. Він розрахований на учнів, вчителів, та всіх хто цікавиться правознавством.

Автор. Груша Вікторія Михайлівна, вчитель правознавства навчально-виховного комплексу «Мощаницька загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний початковий заклад» Острозького району.

Назва роботи. Використання методу проектів на уроках і в позакласній роботі з правознавства.

Анотація. У посібнику «Використання методу проектів на уроках і в позакласній роботі з правознавства» пропонуються розробки уроків і позакласних заходів із застосування методу проектів. Метод проектів суттєво збагачує навчальний процес сучасної школи і дозволяє учневі самореалізуватися на уроці.

Посібник призначений для вчителів правознавства.

Автор. Бруцький Олександр Тимофійович, учитель правознавства Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 4.

Назва роботи. Мультфільм як засіб предметних компетенцій на уроках правознавства в 9 класі.

Анотація. Посібник «Мультфільм як засіб предметних компетенцій на уроках правознавства в 9 класі» допоможе зробити уроки більш інформативними і цікавими, оскільки містить приклади використання знайомих із дитинства мультфільмів під час вивчення відповідних тем.

Дана розробка рекомендується для проведення уроків, для організації дискусій, відеолекторіїв, шкільних конференцій, інших методів інтерактивного навчання. Його можна використовувати для проведення факультативних занять, на виховних позакласних заходах.

Номінація «Робота з обдарованими учнями»

Автор. Психологічна служба Сарненського НВК «Школа-колегіум» ім. Т. Г. Шевченка: практичний психолог Третяк Руслана Федорівна, соціальний педагог Магрело Ольга Петрівна.

Назва роботи. Навчально-методичний проект «Система пошуку і виявлення обдарованих дітей».

Анотація. У методичному посібнику представлена система, зміст і форми роботи психологічної служби колегіуму з обдарованими дітьми. У даному посібнику розкрито поняття «обдарованості» з традиційної та акмеологічної точок зору. Визначено її види, окреслено методи визначення обдарованих дітей та види роботи з ними. Матеріали посібника можуть бути використані керівниками та головами методичних об'єднань, педагогами та психологами у практичній діяльності.

Автор. Кудерчук Наталія Вікторівна, вихователь Млинівського дошкільного навчального закладу ясла-садок № 1 «Казка».

Назва роботи. Барви образотворчого мистецтва.

Анотація. Посібник спрямований на реалізацію актуальних завдань художньо-естетичного та креативного розвитку дітей дошкільного віку. Дитяча образотворча діяльність розглядається як засіб розвитку творчості в дошкільному віці. Особливу увагу вихователь повинен приділити обдарованим дітям в напрямку зображувальної діяльності.

Пропонуються різноманітні технології розвитку художньої творчості дошкільників. Аналізується їх теоретичний та практичний аспекти.

Посібник рекомендовано для вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків.

Автори. Одуд О.М., Царук Н.Д., Якобчук І.І., учителі української мови та літератури Рівненської гімназії «Гармонія».

Назва роботи. Триголоса fuga або інновації у процесі формування мовної особистості.

Анотація. Посібник висвітлює проблему інноваційних стратегій у процесі формування мовної особистості. Автори пропонують власну систему занять з обдарованими дітьми, що базується на роботі учнів у різновікових групах з послідовним залученням декількох учителів-консультантів. Матеріали з досвіду роботи Одуд О.М., Царук Н.Д. та Якобчук І.І. містять методичні шляхи формування рис творчої мовної особистості, апробовані в щоденній діяльності та представлені під час семінару для заступників директорів загальноосвітніх навчальних закладів «Корпоративні інноваційні форми організації навчально-виховного процесу в умовах профільної освіти». Рекомендовано педагогам-філологам, студентам гуманітарних вузів для професійної діяльності та самоосвіти.

Автори. Вчителі Дубенського НВК «школа-гімназія»: Рачинська Інга Миколаївна, вчитель хімії та природознавства, Підлісна Лілія Данилівна, вчитель біології та основ здоров'я.

Назва роботи. Розвиваємо обдарованість. Організація роботи вчителя з обдарованими дітьми.

Анотація. Посібник вміщує методичні рекомендації щодо виявлення та навчання обдарованих дітей у школі. У ньому запропоновані критерії виявлення обдарованості, поради щодо організації роботи, форми і методи роботи з обдарованими дітьми, визначені проблеми обдарованих дітей та запропоновані рекомендації педагогам та батькам для роботи з обдарованими дітьми. Даний посібник надає практичні рекомендації щодо організації роботи з обдарованими дітьми в Малій академії наук та Екологічному товаристві «ЮНЕК».

Посібник буде корисним для вчителів, вихователів, батьків, психологів, класних керівників.

Колектив авторів: Кривцова Т.В., методист центру роботи з обдарованими учнями, Пальчевський С.С., кандидат педагогічних наук, Ординська В.Г., заступник директора РГГ, Юзюк Р.П., заступник директора РУГ, Шнайдер С.В., заступник директора РЕПЛ, Роботнюк М.К., заступник директора ПМЛ «Елітар», Трофімчук С.В., заступник директора РКГ «Гармонія», Логін Т.П., заступник директора РКГ «Престиж», Кушева Н.О., заступник директора ПДМ, Винокур Н.Є., заступник директора МЦТУМ, Вареник М.С., заступник директора школи «Центр Надії», Власишина Т.В., заступник директора СпШ №15, Баранюк С.Л., практичний психолог РУГ.

Назва роботи. Психолого-педагогічні засади організації роботи з обдарованими дітьми в умовах навчально-виховного закладу.

Анотація. У посібнику зібрані матеріали з досвіду роботи навчальних закладів м. Рівного, в яких висвітлюються наукові, психолого-педагогічні засади організації роботи з обдарованими та талановитими дітьми. Посібник містить практичні технології, методи та прийоми проведення діагностики виявлення обдарованих дітей, форми організації роботи та інструментарій психолого-педагогічного супроводу та розвитку талановитої молоді у різних напрямках обдарувань. Методичні рекомендації психологів, педагогів, адміністраторів допоможуть підвищити ефективність роботи з обдарованими дітьми. Для педагогів, психологів, які працюють з обдарованою учнівською молоддю.

Автор. Кішман Микола Володимирович, заступник директора з науково-методичної роботи Млинівської гуманітарної гімназії.

Назва роботи. Інноваційні технології підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми.

Анотація. Зміст посібника складають матеріали досвіду роботи автора з питань підготовки вчителів з обдарованими учнями на основі діагностики засобами науково-методичної роботи на рівні освітнього округу та гімназії. Описані лише окремі методичні заходи, які мають інноваційний характер і переплітаються з традиційними формами внутрішньої гімназійної роботи.

Матеріали пропонуються для директорів, їх заступників, керівників різних методичних структур та учителів.

Автори. Моніч М.А., вчитель початкових класів ВолодимирецькоїЗОШ І – ІІІ ступенів № 1, Тарасюк Н.О., вчитель початкових класів РомейківськоїЗОШ І – ІІІ ступенів, Харчук С.Й., вчитель початкових класів В.ЦепцевицькоїЗОШ І – ІІІ ступенів, В.М. Грушевська, вчитель початкових класів ЗаболоттівськоїЗОШ І – ІІІ ступенів.

Назва роботи. Обдарована дитина: проблема чи перспектива.

Анотація. Посібник рекомендовано вчителям початкових класів, вихователям груп продовженого дня для роботи з обдарованими учнями на додаткових заняттях з української мови. У посібнику подані розроблені заняття нестандартного характеру на розвиток логічного мислення, зв'язного мовлення, які допоможуть вчителю розвивати творчі здібності молодших школярів.

Автор. Поліщук Ольга Олександрівна, вчитель екології ВеликоомелянськогоНВК «школа-гімназія».

Назва роботи. Задачі екологічного змісту для роботи з обдарованими учнями.

Анотація. У посібнику детально описано послідовність розв'язування задач із загальної екології. Наведено аналіз типових (найпоширеніших) задач з екології, які використовуються під час вивчення математики, хімії, біології, фізики, інформатики, подано екологічну символіку, сучасне тлумачення основних екологічних понять і наукових термінів, наведено задачі для самостійного розв'язання.

Адресовано учителям екології загальноосвітніх навчальних закладів. Крім того, може бути корисним для учнів гімназій, ліцеїв, шкіл із поглибленим вивченням біології.

Автор. ХурсякЛ.Г. Науково-дослідницька діяльність у процесі вивчення української мови та літератури як форма роботи з обдарованими учнями. Методичний посібник. – БалашівськийНВК «Колегіум – загальноосвітня школа І-ІІ ступенів». – 2014. – 50 с.

Назва роботи. Науково-дослідницька діяльність у процесі вивчення української мови та літератури як форма роботи з обдарованими учнями.

Анотація. Посібник містить узагальнення досвіду роботи учителя з організації науково-дослідницької діяльності як форми роботи з обдарованими учнями у процесі вивчення української мови і літератури.

У трьох розділах посібника подано методичне обґрунтування доцільності вибору цієї форми роботи, викладено методику виявлення обдарованих учнів та організації роботи з ними на уроках української мови і літератури. У четвертому розділі проілюстровано результативність науково-дослідницької роботи з учнями у Малій академії наук учнівської молоді.

Для педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Автор. Коваль Любов Семенівна, вчитель української мови та літератури Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 27.

Назва роботи. Заохочення до самореалізації творчо розвиненої особистості школяра.

Анотація. У посібнику обґрунтовано, що роботу з творчо обдарованими дітьми слід проводити за окремими методиками, у цілісній системі.

Посібник адресовано учителям української мови та літератури, класним керівникам.

Автор. Дибач Тетяна Анатоліївна, вчитель української мови та літератури Сарненського районного ліцею «Лідер».

Назва роботи. Художня спадщина Євгена Безніска: мистецьке побратимство з «Мойсеєм» та «Кобзарем» через осмислення Шевченкового та Франкового слова.

Анотація. Творчість лауреата премії ім. Тараса Шевченка, заслуженого художника України Євгена Безніска є однією з яскравих сторінок в історії українського образотворчого мистецтва. Адже його ілюстрації до творів Івана Франка та Тараса Шевченка є не просто ілюстраціями, а окремим світом, який живе своїм самостійним життям. Найбільше хочеться виокремити франкіану Євгена Безніска, зокрема цикл ліноритів та ілюстрацій до вершинного твору української літератури – поеми «Мойсей» та серію картин за творчістю Тараса Шевченка.

Українські художники створили чимало творів, присвячених Франку та Кобзареві, працювали над портретами, зверталися до їх біографії. Безперечно, що цей творчий доробок не міг залишитися поза увагою критиків. Але привертає увагу той факт, що на даний час в українському мистецтвознавстві немає спеціального дослідження, в якому було б розглянуто специфічні особливості мистецької франкіани та шевченкіани. Саме тому у цьому проекті й акцентується увага на цій темі та розглядається один з аспектів творчості відомого українського митця Євгена Безніска.

Оскільки досліджуються полотна Євгена Івановича, що ілюструють твори Франка та Шевченка, роботи художника розглядаються в контексті проблеми взаємодії літератури й образотворчого мистецтва, і тому матеріал рекомендується для учнів старших класів загальноосвітніх та спеціалізованих шкіл та може бути використаний на уроках літератури, образотворчого мистецтва, під час проведення позакласних заходів.

Автор. Нестеренко Оксана Василівна, вчитель Радивилівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів № 2 – ліцей» ім. П. Г. Стрижака.

Назва роботи. Інтелектуальні ігри.

Анотація. У посібнику поміщено матеріали щодо змісту, форм та методів організації роботи з обдарованими дітьми. Зокрема, зібрано близько

п'ятидесятиінтелектуальних ігор, які можна використовувати під час роботи з обдарованими учнями.

Посібник буде корисним для вчителів, заступників директорів з виховної роботи, педагогів-організаторів, класних керівників.

Номінація «Українська мова і література»

Автори. Одуд Ольга Миколаївна, Царук Наталія Дмитрівна, Якобчук Ірина Іванівна, вчителі української мови і літератури Рівненської гімназії «Гармонія» Рівненської міської ради.

Назва роботи. Триголоса fuga успіху, або інновації в процесі формування мовної особистості.

Анотація. Посібник висвітлює проблему інноваційних стратегій у процесі формування мовної особистості. Автори пропонують власну систему занять з обдарованими дітьми, що базується на роботі учнів у різновікових групах з послідовним залученням декількох учителів-консультантів. Матеріали з досвіду роботи Одуд О.М., Царук Н.Д. та Якобчук І.І. містять методичні шляхи формування рис творчої мовної особистості, апробовані в щоденній діяльності та представлені під час семінару для заступників директорів загальноосвітніх навчальних закладів «Корпоративні інноваційні форми організації навчально-виховного процесу в умовах профільної освіти». Рекомендовано педагогам-філологам, студентам гуманітарних вузів для професійної діяльності та самоосвіти.

Автор. Сухолейстер Людмила Олександрівна, вчитель української мови і літератури Дубенської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 7.

Назва роботи. Сходінки до підвищення мовленнєвої культури учнів.

Анотація. У посібнику розглядаються питання формування мовленнєвої культури школярів та пропонуються шляхи удосконалення учнівського мовлення.

Рекомендовано вчителям-словесникам, школярам.

Автор. Котяш Олександр Іванович, вчитель української мови і літератури Залузького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів – дитячий навчальний заклад» Дубровицького району.

Назва роботи. Усі теми з української мови. Завдання і відповіді. 5 клас.

Анотація. Мета посібника – навчити учнів користуватися багатством виражальних засобів української мови. Він складається із двох книг: «Усі теми з української мови. Завдання», «Усі теми з української мови. Відповіді». У посібнику розроблено завдання для всіх тем мовної і мовленнєвої змістових ліній та подано відповіді. Систематизовано й упорядковано завдання для тренування учнів у всіх видах мовленнєвої діяльності.

Рекомендовано вчителям-словесникам та учням шкіл.

Автор. Єрмейчук Наталія Михайлівна, вчитель української мови і літератури Великоомелянського навчально-виховного комплексу «школа-гімназія» Рівненського району.

Назва роботи. Вивчення синтаксису та пунктуації у 8 класі на матеріалі текстів з народознавства.

Анотація. У посібнику представлено завдання системного характеру до текстів народознавчого спрямування з розділу «Синтаксис. Пунктуація» на різних етапах вивчення програмового матеріалу у 8 класі.

Посібник рекомендований для використання учителями-словесниками, студентами філологічних факультетів.

Автор. Ксьондзик Раїса Кирилівна, вчитель української мови і літератури Радивилівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I –III ступенів № 1 – гімназія».

Назва роботи. Оцінювання власного висловлювання за критеріями лексичної, граматичної та стилістичної вправності (види помилок).

Анотація. У посібнику схарактеризовано специфіку лексичних, граматичних і стилістичних помилок, проаналізовано окремі помилки кожної з груп, прокоментовано найчастотніші випадки порушень лексичної, граматичної та стилістичної вправності учасників ЗНО з української мови і літератури.

Посібник рекомендований для використання вчителями-словесниками та учнями-випускниками.

Автор. Шевцова Раїса Володимирівна, вчитель української мови і літератури Здолбунівської гімназії.

Назва роботи. Нетрадиційні уроки в системі навчання української мови.

Анотація. У посібнику подано науково-методичний матеріал та зразки уроків української мови, характерною особливістю яких є нетрадиційний підхід до вивчення предмета. Посібник також містить окремі завдання та коментар до них з деяких розділів мовознавства, передбачених шкільною програмою для 5 – 7 класів.

Мета посібника – допомогти вчителю урізноманітнити структуру уроків і методів роботи, відійти від шаблонів, навчити учнів діяти твердо й самостійно.

Для вчителів-словесників та студентів педагогічних навчальних закладів.

Автори. Ковальчук Наталія Сергіївна, методист методичного кабінету управління освіти Дубенської міської ради; Регрут Тетяна Миколаївна, вчитель української мови і літератури Дубенської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 3.

Назва роботи. Література рідного краю (I, II частини).

Анотація. У посібнику в доступній формі пропонується матеріал з літератури рідного краю в старших класах. Подаються відомості про життя та діяльність видатних творців української літератури, які своєю творчістю тісно пов'язані з Рівненщиною. Автор робить спробу осмислити шлях літератури рідного краю від давнини до сьогодення, неперервність традицій.

Посібник розрахований на учнів старших класів, учителів, методистів, батьків, усіх, хто не байдужий до літературної слави нашого краю.

Автор. Васюта Світлана Дмитрівна, вчитель української мови і літератури Рівненського навчально-виховного комплексу № 19 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Методика розкриття образності художнього твору в процесі навчання української літератури.

Анотація. У посібнику подано методику розкриття образності ліричного і прозового твору, що передбачає застосування сучасних навчальних технологій: особистісно зорієнтованої, ноосферної, технологізованого навчання (алгоритм аналізу ліричного і прозового твору), літературознавчих методів: історичного, біографічного, психолінгвістичного, компаративного, структурального та ін. У книзі визначено найбільш ефективні методи, прийоми і форми організації навчальної діяльності на уроках літератури в 5 – 11 класах.

Посібник може бути корисний учителям-словесникам, студентам-філологам, старшокласникам.

Автори. Творча група вчителів української мови і літератури Володимирецького району: Ляшик Любов Антонівна, комунальна науково-методична установа «Володимирецький районний методичний кабінет»; Городна Оксана Зіновіївна, Діжурко Катерина Володимирівна, Володимирецький районний колегіум; Килюшик Галина Іванівна, Мельник Світлана Віталіївна, Полицька загальноосвітня школа I – III ступенів; Михеєва Тетяна Станіславівна, Степангородська загальноосвітня школа I – III ступенів; Булботко Віра Михайлівна, Великоцепцевицька загальноосвітня школа I – III ступенів; Оленчук Людмила Петрівна, Антонівська загальноосвітня школа I – III ступенів; Валюшко Тамара Василівна, Городецький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I – III ступенів – навчально-виховний комплекс»; Герасимчук Володимир Павлович, Берестівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-II ступенів – навчально-виховний комплекс»; Кривко Тетяна Михайлівна, Сваринівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-II ступенів – навчально-виховний комплекс»; Окунович Антоніна Омелянівна, Біленська загальноосвітня школа I – III ступенів.

Назва роботи. Уроки літератури рідного краю: традиційні підходи та інноваційні педагогічні технології.

Анотація. Представлено матеріали з літературного краєзнавства у школі членів творчої групи вчителів української мови та літератури Володимирецького району Рівненської області.

Адресовано вчителям української мови та літератури, методистам районних методичних кабінетів, студентам-філологам.

Автор. Сивицька Галина Данилівна, вчитель української мови і літератури Великоомелянського навчально-виховного комплексу «школа-гімназія» Рівненського району.

Назва роботи. Розвиток навичок виразного читання в процесі вивчення української літератури.

Анотація. У посібнику вміщено матеріали з розвитку навичок читання на уроках української літератури, визначено основні принципи навчання виразного читання в школі, а також обумовлено, якою повинна бути підготовка вчителя до занять із виразного читання – вживання в текст, намір виконавця, підтекст, малювання інтонацією, дано розуміння ролі партитури твору та її ролі у підготовці твору до читання, подано структуру уроку виразного читання.

Посібник призначений для учителів української мови і літератури, студентів української філології.

Автор. Шилюк Вікторія Костянтинівна, вчитель української мови і літератури Острозького навчально-виховного комплексу «Школа I – III ступенів – гімназія».

Назва роботи. Формування медіа-компетентної особистості.

Анотація. У посібнику подано творчі завдання, які сприяють формуванню медіа-компетентної особистості.

До посібника додається збірка матеріалів з історії розвитку вітчизняного кінематографу, які можуть бути використані на уроках української літератури, виховних годинах. Ще одним додатком є медіатека з відомими кінострічками, які можна використати на виховних годинах, уроках української літератури та художньої культури.

Рекомендовано для використання вчителям української та світової літератури, художньої культури і класним керівникам.

Автор. Парфенюк Оксана Миколаївна, вчитель української мови і літератури Рівненської української гімназії.

Назва роботи. Українська література. Від найдавніших часів. Довідник для учня.

Анотація. Як зробити урок цікавим і корисним? Які питання поставити учням під час виконання завдань олімпіади? Що повторити під час підготовки до ЗНО з української літератури? На ці та багато інших запитань Ви знайдете відповіді у даному посібнику. Він також стане надійним помічником кожному учневі, у коло інтересів чи зацікавлень якого входить українська література та який прагне досягти хороших результатів у її вивченні.

Довідник складається з чотирьох частин (ч.1 – «Від найдавніших часів»; ч.2 – «Це бурхливе ХІХ століття»; ч.3 – «Новітня література ХХ – ХХІ ст.»; ч.4 – «Юний літературознавець»), кожна з яких містить теоретичний (окремі відомості про літературний процес, місце письменника у ньому), хрестоматійний (художні твори повністю й окремі у скороченому варіанті) і практичний блоки (тести з вибором однієї відповіді й на встановлення відповідності).

Перша частина «Від найдавніших часів» містить матеріал, пов'язаний із розвитком української літератури від найдавніших часів до середини ХІХ століття.

Довідник адресовано вчителям української літератури, учням, абітурієнтам, студентам.

Автор. Гайдиш Оксана Михайлівна, вчитель української мови і літератури Старорафалівської загальноосвітньої школа I – III ступенів Володимирецького району.

Назва роботи. Використання графічних організаторів на уроках української мови та літератури як засіб формування в учнів діяльнісних умінь.

Анотація. Посібник містить загальні рекомендації, що стосуються застосування графічних організаторів у процесі підготовки та проведення уроків, зразки схем і таблиць, розробки уроків.

Рекомендовано вчителям української літератури.

Автор. Шабада Тетяна Іванівна, вчитель української мови і літератури Варковицької гімназії Дубенського району.

Назва роботи. Формування учня-читача на особистісно зорієнтованому уроці.

Анотація. Специфікою посібника є пошуки шляхів розв'язання проблеми формування суб'єктності учня-читача в умовах особистісно зорієнтованого навчання.

У пропонованій роботі представлено теоретичний матеріал із питань упровадження технології ОЗОН, зразки уроків, що ілюструють певні аспекти становлення учня-читача.

Адресовано вчителям української мови та літератури загальноосвітніх шкіл.

Автор. Тиндикевич Ірина Володимирівна, вчитель української мови і літератури Костопільської загальноосвітньої школи-комплексу I – III ступенів № 6.

Назва роботи. Формування організаційно-діяльнісних умінь на уроках української мови та літератури в системі особистісно зорієнтованого навчання.

Анотація. У посібнику пропонується теоретичний і практичний матеріал з досвіду роботи вчителя щодо шляхів формування організаційно-діяльнісних умінь учнів на уроках української мови та літератури в технології особистісно зорієнтованого навчання.

Рекомендовано вчителям української мови та літератури, студентам-філологам.

Автор. Снічук Оксана Сергіївна, вчитель української мови і літератури Млинівської гуманітарної гімназії.

Назва роботи. Зробимо навчання доступним. Використання методів ейдетики під час вивчення української мови.

Анотація. У методичному посібнику подаються матеріали, які допоможуть активним, творчим учителям по-новому запропонувати учням складні для засвоєння знання.

Даний посібник може бути використаний учителями української мови з метою поліпшення ефективності навчання.

Автор. Мисюкевич Галина Володимирівна, вчитель української мови і літератури Масевицької загальноосвітньої школи I – III ступенів Рокитнівського району.

Назва роботи. Формування орфографічних умінь і навичок шляхом поєднання інноваційних ідей.

Анотація. У посібнику запропоновано індивідуальний підхід у підвищенні грамотності учнів, ґрунтовно викладені навчальні технології, які формують в учнів внутрішню потребу грамотно писати. Чітко описано методику роботи над орфографічними помилками.

Для вчителів-словесників.

Автори. Турик Ірина Ростиславівна, Цуман Валентина Володимирівна, вчителі української мови і літератури Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум».

Назва роботи. Мультимедійні технології у процесі вивчення української мови та літератури.

Анотація. У посібнику подається опис технології мультимедійного навчання, пропонуються конспекти уроків із використанням мультимедійних технологій, що розроблялися та апробовувалися вчителями-практиками.

Для вчителів української мови і літератури, студентів філологічних факультетів.

Номінація «Світова література та російська мова»

Автор. Ткачук Володимир Володимирович, учитель світової літератури та російської мови Довгошиївської загальноосвітньої школи I – III ступенів Млинівської районної ради.

Назва роботи. Застосування дидактичного матеріалу як засобу формування ключових, предметних компетенцій на уроках світової літератури. Навчальний посібник зі світової літератури для 5 класу.

Анотація. У посібнику представлений систематизований дидактичний матеріал до уроків світової літератури у 5 класі за новим Державним стандартом, запропоновано матеріал для формування в учнів ключових, предметних компетентностей. З цією метою запропоновані різноманітні інтерактивні форми і методи для практичної роботи, а саме цікаві проблемні запитання, літературні ігри, вікторини, кросворди, завдання дослідницького характеру із використанням таблиць, схем, малюнків. Також широко залучені міжлітературні, міжпредметні та міжмистецькі зв'язки.

Матеріали рекомендовані для вчителів світової літератури, студентів філологічного профілю.

Автор. Шепелюк Світлана Олексіївна, вчитель світової літератури та російської мови Острозької загальноосвітньої школи I – III ступенів №3 Острозької міської ради.

Назва роботи. Русский язык. (Занимательные материалы по русскому языку).

Анотація. У збірці розміщені цікаві нетрадиційні матеріали для вивчення граматики російської мови, які полегшать учням сформулювати основні предметні компетентності, зробити процес навчання цікавим та інтерактивним. Автор розробки використовує інноваційні підходи до вивчення мовної змістової лінії: комунікативно-діяльнісний підхід, використання ейдетики для засвоєння основних мовних норм.

Збірник призначений для учнів та вчителів.

Автор. Ковальчук Раїса Мефодіївна, учитель світової літератури навчально-виховного комплексу «Білашівська загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Острозької районної ради.

Назва роботи. Спрага знань і дивосвіт любові (Скрапбук для любителів словесності).

Анотація. Книга для любителів словесності складається із таких розділів, як тест для читача «чи вмієте ви читати художню літературу», запрошення до роздумів та міркувань, вислови відомих людей, чисте сяйво поезії, літературна ігротека, Україна в житті зарубіжних письменників, книга – велике диво, до витоків духовності, інформаційний портал. Автор у формі діалогу звертається до сучасного читача, формує його читацьку особистість, дає систему порад та

алгоритм процесу самонавчання та прилучення до процесу читання, застосовуючи для цього сучасні методи та технології.

Скрапбук призначений для широкого кола читачів: старшокласників, студентської аудиторії та вчителів-філологів.

Автор. Кравчук Світлана Фадеївна, вчитель світової літератури, Линник Віта Юрїївна, вчитель української мови та літератури Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 22 Рівненської міської ради; члени міжрегіональної творчої групи вчителів-словесників.

Назва роботи. Формування ключових компетентностей засобами інтегровано-компаративного навчання.

Анотація. У методичній розробці використані прийоми і методи компаративного вивчення гуманітарних предметів, що дає можливість реалізувати одну зі стратегічних ліній літературної освіти і сприяє розвитку критичного, креативного, асоціативного мислення школярів, засвоєнню ними основних навчальних компетентностей, формуванню морально-етичних якостей особистості. Оскільки весь навчальний процес будується на зіставленні, то цим формується «фундаментальна основа свідомого мислення». Автори своїм багаторічним досвідом, системою роботи у діалозі культур та інтегративних підходах до вивчення національної літератури у контексті світової доводять, що компаративний аналіз – це науковий метод на основі порівняння, який має мету – «розкрити зміст вітчизняної культури та літератури у світовому контексті».

Методична розробка зацікавить учителів-філологів, учителів суспільно-гуманітарних предметів, предметних методистів.

Автор. Мичко Валентина Іванівна, вчитель Немовицької загальноосвітньої школи I – III ступенів Сарненської районної ради.

Назва роботи. Ігрові технології на уроках російської мови в 5 класах як один із способів активізації пізнавальної діяльності учнів.

Анотація. Методична розробка містить завдання розділів та тем, передбачених новою програмою з російської мови для 5 класу.

Запропоновані види робіт можуть бути використані учителем на різних етапах уроку та для самостійного опрацювання учнями, допоможуть зацікавити дітей, спонукатимуть їх до самостійних висновків, сприятимуть розвитку творчих здібностей, вихованню читацької та загальної культури, формуванню активної життєвої позиції, духовних цінностей та ідеалів учнів.

Автор. Мельник Валентина Василівна, вчитель російської мови та світової літератури Антонівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Володимирецької районної ради.

Назва роботи. Інтерактивні ігри, задания, упражнения на уроках русского языка.

Анотація. У збірнику представлені розробки уроків, роздатковий матеріал для 5-6 класів, мета яких – розвивати творчі здібності учнів, сприяти

формуванню критичного мислення, самостійній роботі школярів. Дидактичний матеріал розроблений для реалізації диференційованого підходу до процесу навчання, аналітичного та узагальнюючого характеру.

Методичний збірник призначений для вчителів російської мови та для студентів-філологів.

Автор. Пришко Вікторія Федорівна, вчитель світової літератури та російської мови Крупівської загальноосвітньої школи I-II ступенів Дубровицької районної ради.

Назва роботи. Театр очима школярів.

Анотація. У методичному збірнику автор представив розробки позакласних заходів зі світової літератури. Розробки ставлять за мету формувати предметні та ключові компетентності, формувати міжпредметні компетентності – художньо-естетичні.

Збірник призначений для вчителів світової літератури та студентів-філологів.

Автор. Захарченко Наталія Сергіївна, вчитель світової літератури Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 22 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Етичний сенс процесу формування компетентностей.

Анотація. У методичному посібнику розроблено систему роботи на уроках світової літератури щодо формування духовно-етичних та моральних компетентностей та компетенцій. Дидактичний матеріал представлений системою проблемно-ситуативних завдань, проблемних запитань, інтерактивних вправ, які органічно вплітаються у структуру та зміст уроків, сприяють формуванню морально-етичних та предметних компетентностей.

Посібник зацікавить учителів-філологів та вчителів християнської етики.

Автор. Поліщук Ніна Степанівна, учитель світової літератури Комунального закладу «Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою» Рівненської обласної ради.

Назва роботи. «І чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь...».

Анотація. У методичній розробці автор презентує систему роботи зі світової літератури в умовах профільної військової підготовки ліцеїстів. Розробка уроків літератури на основі інтеграційних підходів, профільного навчання, система позакласних заходів, самостійної підготовки вихованців вимагає інноваційних підходів до створення інформаційно-освітнього середовища.

Методична розробка зацікавить викладачів світової літератури військових ліцеїв, коледжів та закладів нового типу.

Автор. Павлунь Анатолій Іванович, учитель світової літератури Соснівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Дубенської районної ради.

Назва роботи. Мультимедійні схеми і таблиці.

Анотація. У методичній розробці автор подає мультимедійні схеми і таблиці як дидактичний матеріал для уроків світової літератури у 5 класі за новою програмою. Розробка допоможе учням узагальнити знання та вміння з теорії літератури та формувати предметні компетентності.

Розробка може використовуватися для самостійної роботи учнів зі світової літератури, а також як дидактичний матеріал при підготовці до уроків для вчителів світової літератури.

Автор. Делейчук Ніна Василівна, вчитель російської мови та світової літератури Карпилівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рокитнівської районної ради.

Назва роботи. Современный урок – шаг в будущее.

Анотація. У методичній розробці автор подає розробки уроків, дидактичні матеріали з використанням інноваційних технологій для успішної реалізації всіх чотирьох змістових ліній: мовної, мовленнєвої, соціокультурологічної та діяльнісної.

Методична розробка призначена для вчителів російської мови та студентів-філологів.

Автор. Стороженко Тетяна Анатоліївна, Соколова Валентина Іванівна, вчителі російської мови та світової літератури Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» Сарненської районної ради.

Назва роботи. Розвиток комунікативних компетенцій учнів засобами інтерактивних технологій.

Анотація. У методичній розробці автори пропонують систему роботи при вивченні російської мови з використання інтерактивних технологій. Автори успішно реалізують комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення російської мови.

Методична розробка зацікавить учителів російської мови та студентів-філологів.

Автор. Рижко Олена Сергіївна, вчитель світової літератури Рівненського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів – спеціалізована спортивна школа» № 26 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Подорож країною «Світова література». Практичний посібник творчих завдань зі світової літератури для 5 класу.

Анотація. Посібник містить завдання з усіх розділів та тем, передбачених новою програмою зі світової літератури для 5 класу.

Запропоновані види робіт можуть бути використані учителем світової літератури на різних етапах уроку та для самостійного опрацювання учнями, допоможуть зацікавити дітей, спонукатимуть їх до самостійних висновків, сприятимуть розвитку творчих здібностей, вихованню читацької та загальної

культури, формуванню активної життєвої позиції, духовних цінностей та ідеалів учнів.

Автор. Фесенко Світлана Петрівна, учитель світової літератури Кустинської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рівненської районної ради.

Назва роботи. Літературно-краєзнавчий проект «Микола Васильович Гоголь і Дубенщина».

Анотація. У світовому літературознавстві знайдеться небагато авторів, які б аналізували історичну основу повісті Миколи Гоголя «Тарас Бульба» в описі волинського міста Дубна. Дослідженнями Заповідника охоплено цілу низку друкованих джерел XVI – XIX століть і архівних документів, які підтверджують чи спростовують відомості про події тієї епохи, яку М. В. Гоголь взяв за основу.

Власне, в Дубні гоголівська тематика не перестає бути актуальною вже понад півтора століття, позаяк місто має стосунок до безсмертної повісті «Тарас Бульба», і ряд питань, яких не торкнулися попередні покоління дослідників, вимагають історичного і літературознавчого обґрунтування.

Титанічна постать М. В. Гоголя – багатовимірною і доволі неоднозначною. Цей проект стане в неабиякій нагоді педагогам, школярам, студентам і краєзнавцям – всім шанувальникам і дослідникам творчості письменника.

Автор. Федоркович Наталія Іванівна, учитель світової літератури Комунального закладу «Мізоцька спеціалізована загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів» Рівненської обласної ради.

Назва роботи. Використання на уроках світової літератури технології особистісно зорієнтованого навчання та ІКТ як засіб формування компетентної особистості.

Анотація. Автор методичного збірника ставить перед собою мету узагальнити, систематизувати уроки і позакласні заходи із використанням технології особистісно зорієнтованого навчання та інформаційних комп'ютерних технологій. Робота містить теоретичний матеріал, де вчитель коротко дає характеристику кожній із технологій та прогнозує результати їх використання на уроках світової літератури.

Практична частина збірника представлена моделями уроків за структурою ОЗОН та нестандартних уроків із використанням інтерактивних технологій. Практична частина супроводжується мультимедійними презентаціями.

Розроблені у збірці позакласні заходи містять цікаві завдання, розроблені в ігровій формі.

Матеріали збірки стануть у нагоді вчителям світової літератури, класним керівникам, вихователям.

Автор. Буцька Ірина Володимирівна, учитель світової літератури та російської мови Здолбунівської гімназії Здолбунівської районної ради.

Назва роботи. Формування та розвиток критичного мислення учнів шляхом використання технології web-квест на уроках російської мови та світової літератури.

Анотація. У розробці відображено впровадження в практику вивчення російської мови та світової літератури технології проектного навчання, пов'язаного із створенням web-квестів, що забезпечує набуття учнями творчих знань, розвитку критичного мислення, пізнавальної активності та надасть можливість подолати кризу мотивації навчання, яка стала важливою проблемою сучасної української школи.

У своїй розробці автор описує алгоритм реалізації проектів із використанням технологій web-квестів та організації уроків такого типу. У розробці вчителем представлено 7 web-квестів для 6 класу:

- «Міф про Прометея»;
- «Міфи про Геракла»;
- «Вовк та Ягня»;
- «П'ятнадцятирічний капітан»;
- «Ніч перед Різдвом»;
- «Мое серце в верховині»;
- «Запах думки».

Запропоновані завдання допоможуть урізноманітнити та зробити уроки світової літератури ефективнішими, збагатять знання учнів, спрямують їх на самостійну, дослідницьку роботу. Запропоновані Web-квести розміщені на сайті Здолбунівської гімназії (www.gumnasia.rv.ua).

Цей досвід розрахований на вчителів російської мови, світової літератури, методистів, студентів філологічних факультетів, які вважають мотивацію до вивчення предмета важливим елементом навчання, впевнені у тому, що використання ІКТ на уроках – це вимога часу і можливість вмотивувати учнів до самостійної, пошукової, дослідницької роботи.

Автор. Мазур Оксана Леонідівна, учитель російської мови та світової літератури Рівненської загальноосвітньої школи І – III ступенів № 28 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Творчі завдання з використання ІКТ на уроках розвитку мовлення світової літератури та російської мови (постери, титульні сторінки, буклети, кластери).

Анотація. У роботі представлено авторську методику вчителя щодо формування компетентностей продуктивної творчої діяльності учнів на уроках розвитку мовлення російської мови та світової літератури шляхом виконання творчих завдань із використанням інформаційно-комп'ютерних технологій. Методична розробка містить опис творчих завдань, а саме будову, створення та застосування постерів, титульних сторінок, буклетів. Підібрано також учнівські роботи, які демонструють практичне втілення запропонованих творчих завдань в різних класах. Мета даної розробки – допомогти вчителю урізноманітнити методи роботи, відійти від шаблонів, навчати учнів діяти творчо і самостійно, враховуючи індивідуальні особливості дітей, їхні інтереси.

Рекомендовано вчителям-словесникам, студентам філологічного напрямку ВНЗ.

Автор. Холодова Тетяна Володимирівна, вчитель світової літератури та російської мови Рівненського навчально-виховного комплексу «загальноосвітня школа I – III ступенів-ліцей» Рівненської міської ради.

Назва роботи. Буктрейлер – сучасна реклама книги.

Анотація. У методичній розробці висвітлена ідея використання інноваційних технологій у сучасній популяризації процесу читання та книги зокрема. Жанр буктрейлера зробив крок уперед щодо пропаганди та реклами художньої книги. Із досвіду автора та її вихованців зрозуміло, що книжкові промо-ролики перетворилися на справжні твори мистецтва із власною унікальною кіномовою, що розкриває нові несподівані аспекти художнього твору.

Метою сучасного уроку словесності стає не нагромадження знань, а пошукова діяльність, спрямована на формування умінь та навичок щодо орієнтації в інформаційному просторі. На уроках співтворчості головне місце в роботі відводиться учневі, що знаходиться під враженням від спілкування з текстом.

Практичне значення даної розробки полягає у самостійній роботі учнів, у пошуку й доборі необхідного матеріалу відповідно до теми і мети завдання, розвитку зв'язного мовлення у режисурі усного супроводу матеріалу, виході за рамки одного предмета шляхом використання інформаційно-комп'ютерних технологій.

Автор. Мулик Євгенія Іванівна, вчитель російської мови та світової літератури Жовтневої загальноосвітньої школи I – III ступенів Радивилівської районної ради.

Назва роботи. Інформаційно-комп'ютерні технології на уроках російської мови та світової літератури.

Анотація. Методична розробка містить теоретичні та практичні матеріали про ефективне використання інноваційних технологій навчання, зокрема ІКТ, на уроках російської мови. Зібраний сучасний оригінальний матеріал із використанням засобів ІТ та ІКТ, який допоможе зреалізувати мотиваційний аспект при вивченні теоретичного матеріалу на уроках російської мови.

Розробка рекомендована для вчителів-словесників та студентів гуманітарного профілю ВНЗ.

Номінація «Іноземна мова» (англійська)

Автори. Пукас Ірина Володимирівна, Чупринюк Тетяна Степанівна, вчителі англійської мови Рівненської спеціалізованої школи I – III ступенів № 15 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Формування соціального досвіду учнів засобами інтерактивних технологій.

Анотація. Формування соціальної компетенції відповідно до рекомендацій Ради Європи є одним з пріоритетних завдань сучасної освіти, оскільки вона забезпечує соціалізацію учня, спрямована на його соціальну діяльність, набуття учнем соціального досвіду у розв'язанні життєвих, суспільних проблем та створенні власної системи життєвих пріоритетів.

У збірці розкрито теоретичні та організаційно-методичні аспекти формування соціального досвіду учнів, використовуючи інтерактивні технології навчання на уроках англійської мови та в позаурочний час, які мотивують школярів до вдосконалення мовних навичок, розвивають критичне та креативне мислення учнів, вчать використовувати здобуті знання. Найбільш цінним є те, що в ній подаються розробки власних уроків та позакласних заходів, які пропонують автори посібника.

Підбір матеріалів носить практичне спрямування, що дає можливість його використання на уроках англійської мови та в позаурочний час вчителями загальноосвітніх шкіл (7 – 11 класи).

Автор. Андрійчук Олена Миколаївна, вчитель англійської мови Костопільської загальноосвітньої школи – комплексу I – III ступенів № 6.

Назва роботи. Формування навичок читання як складової мовленнєвої компетенції молодших школярів із різними домінуючими типами сприйняття інформації.

Анотація. Формування навичок і умінь читання є однією із найважливіших складових процесу навчання мови на всіх його етапах. Початковий етап навчання читання має на меті формування в учнів техніки читання іноземною мовою і зокрема, таких здібностей як:

- швидке встановлення звуко-буквенних відповідностей;
- правильне озвучування графічного образу слова;
- співвіднесення його зі значенням, тобто розумінням, осмисленням прочитаного;
- читання у природному темпі текстів, побудованих на знайомому мовному матеріалі;
- виразне читання текстів із правильною вимовою, наголосом і інтонацією.

Ефективно вирішити поставлені завдання можна, застосовуючи сучасні навчальні технології, які враховують потреби молодших школярів, їх психологічні вікові можливості щодо організації процесу навчання. Таким чином, мета НМК – створення бази вправ із розвитку навичок читання, при виконанні яких буде задіяна максимальна кількість органів відчуттів для

координованості роботи різних каналів сприйняття інформації. Новизна полягає у створенні навчально-методичного комплексу для навчання читанню англійською мовою молодших школярів із різними типами сприйняття інформації та розробці допоміжних вправ і засобів, а також у авторській розробці кубиків за методикою М.Зайцева для засвоєння учнями правил читання найчастіше вживаних буквосполук англійської мови. Практична цінність НМК полягає у підборі вправ та матеріалів і розробці конкретних вправ для розвитку навичок читання для кожного з типів сприйняття інформації та можливості використовувати комплекс як учителями початкових класів, так і батьками молодших школярів завдяки зібраним у ньому правилам читання.

Автор. Лаворік Тетяна Анатоліївна, вчитель англійської мови Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 3 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Використання айсбрейкерів для підсилення проблемно-пошукового методу при вивченні іноземної мови.

Анотація. Даний посібник підготовлено з метою ефективного використання айсбрейкерів для підсилення проблемно-пошукового методу при навчанні учнів іноземної мови.

Автор ставить за мету довести, що айсбрейкер – це інтригуючий факт, який спонукає задуматися над проблемною ситуацією навколишнього світу, це засіб активного проникнення не лише в свідомість учня, а й вплив на його почуття, волю, дії і поступки.

Спираючись на шість кроків навчання критичного мислення, використовуючи інтерактивні методи та прийоми, автор доводить ефективність та дієвість айсбрейкерів при вивченні англійської мови.

Тісний зв'язок айсбрейкерів з інтерактивними формами роботи сприяє покращанню знань учнів англійської мови, дозволяє оцінити їхній потенціал, запровадити елементи аналізу, самоаналізу, взаємоаналізу під час уроку.

Автор доводить, що використання айсбрейкерів для підсилення проблемно-пошукового методу забезпечує набуття учнями вміння обговорювати проблеми, відстоювати власну позицію, розвиває критичне та креативне мислення, допомагає адаптуватися у мовному середовищі.

Посібник може бути додатковим матеріалом з англійської мови для одинадцятого класу загальноосвітніх шкіл та спрямований на розвиток і закріплення навичок, набутих учнями при роботі з основним підручником та відповідно до діючої програми.

Цікаві і повчальні мультимедійні презентації, подані за методично виправданою структурою, допоможуть учителям та учням пережити багато захоплюючих, натхненних хвилин.

Автор. Курій Ольга Андріївна, вчитель англійської мови Дубенського НВК «школа-гімназія».

Назва роботи. Формування комунікативної компетенції за допомогою використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови.

Анотація. Сучасна освітня ситуація характеризується становленням гуманістичної парадигми, яка має інші, відмінні від традиційних, підходи до організації навчально-виховного процесу, засновані на концепції особистісно-зорієнтованого навчання.

Мета розробки – забезпечити вчителя методологічними знаннями щодо застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Значною мірою можна цього досягти, використовуючи сучасні інноваційні технології, зокрема технології інтерактивного навчання, перетворюючи таким чином традиційний урок в інтерактивний.

У методичному посібнику узагальнено теоретичні та організаційно-методичні аспекти комунікативної компетенції учнів, використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови. Представлено досвід роботи вчителя щодо формування комунікативної компетенції учнів через розробку нетрадиційних уроків.

Рекомендовано вчителям іноземних мов для використання в роботі з метою підвищення ефективності навчання та для розвитку пізнавального інтересу на уроках іноземної мови.

Автор. Котович Лариса Іванівна, методист комунальної науково-методичної установи «Володимирецький районний методичний кабінет».

Назва роботи. Використання інформаційно-комп'ютерної технології та мультимедійних засобів на уроках іноземної мови як передумова реалізації творчого потенціалу особистості.

Анотація. Методичний посібник знайомить із моделлю комп'ютеризованого уроку, можливостями та перевагами використання ресурсів мережі Інтернет на уроках іноземної мови, структурою роботи вчителя іноземної мови, що використовує інформаційні технології у своїй професійній діяльності; висвітлює питання використання Інтернет-контенту під час вивчення іноземної мови та подає зразки Інтернет-ресурсів. У даній роботі є приклади «WWW-проекту», «E-mail-проекту» та модель використання веб-квесту на уроках іноземної мови, використання технології “case-study” на уроках англійської мови та веберенції на уроках німецької мови, проведення уроків іноземної мови із використанням Інтернету онлайн.

Рекомендовано вчителям іноземної мови та учням, котрі виявляють своє бажання навчати та вивчати іноземні мови з використанням ресурсів мережі Інтернет та інформаційно-комунікаційних технологій.

Автор. Ільчук Марія Петрівна, вчитель англійської мови Березнівського НВК «Економіко-гуманітарний ліцей, загальноосвітня школа І-ІІ ступенів».

Назва роботи. Реалізація комунікативного підходу до навчання англійської мови шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Анотація. Сучасна парадигма шкільної іншомовної освіти зорієнтована на таку організацію навчання, яка забезпечує комунікативний характер процесу оволодіння іноземною мовою в інтеграції з міжкультурним спрямуванням його змісту. Для формування комунікативної компетенції вчитель використовує на своїх уроках новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу.

Нові інформаційно-комунікаційні технології сприяють підвищенню інтересу учнів до англійської мови. Це дає можливість полегшити сприйняття нової лексики, підготувати учнів до мовленнєвої діяльності, розвивати навички аудіювання при виконанні вказівок диктора. Використання цих технологій робить уроки цікавими для учнів і заохочує до вивчення даного предмету.

Застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній діяльності дає змогу урізноманітнити вправи, мотивувати учня, сприяти кращому закріпленню в пам'яті навчального матеріалу навчати учнів не пасивно, шляхом зубріння і механічних вправ, а усвідомлено, глибоко і ґрунтовно засвоювати знання, формувати вміння і розвивати навички.

Автор. Бойко Наталія Петрівна, вчитель англійської мови Гоцанської районної гімназії.

Назва роботи. Формування соціокультурної компетенції учнів на уроках англійської мови.

Анотація. Соціокультурна компетенція є одним із важливих показників готовності особистості до міжкультурної комунікації та є обов'язковим компонентом процесу навчання іноземної мови.

Завданням методичного посібника є визначення комплексу умов ефективного формування соціокультурної компетенції в учнів, вплив цього процесу на особистість учня та сприяння вдосконаленню навчального процесу у навчальних закладах.

У посібнику визначено сутність поняття «соціокультурна компетенція» і подано характеристику її компонентів; висвітлено зміст соціокультурної лінії навчання у загальноосвітній школі та особливості її формування в учнів різних вікових груп; вміщено характеристику окремих прийомів (проектів та повідомлень, мультимедійних презентацій, використання інтернет-ресурсів, елементів фольклору, приказок та прислів'їв, автентичних матеріалів, домашнього читання, створення соціокультурного портфеля вчителя); розглянуто комплекс спеціальних вправ (робота з текстами лінгвокраїнознавчого змісту, картинками, географічними мапами, знаками й символами культури, квізами) та наведено приклади конспектів нетрадиційних

уроків і виховних заходів соціокультурного спрямування (відеоурок “Britain”, урок-екскурсія “A tour around London”, урок-спектакль “Cinderella”, урок-вікторина “The United States of America”, інтегрований урок “What do you know about Canada?”, урок-свято “Saint Valentine’s Day”, святкова розвага “Halloween”, брейн-ринг “English Traditions”) для ефективної організації процесу навчання.

Матеріали посібника рекомендовані для використання вчителями англійської мови, сприяють упровадженню інноваційних технологій, передбачають діяльнісний підхід, розвивають навчальні, інтелектуальні та творчі можливості кожного учня.

Автор. Прокопишин Світлана Миколаївна, вчитель англійської мови Млинівської гуманітарної гімназії.

Назва роботи. In the Magic World of Tales and Poetry.

Анотація. Вивчення англійської мови на початковому етапі викликає в учнів величезне задоволення, інтерес до навчання, стимулює бажання навчатися. Із метою підвищення цього інтересу актуальним є використання автентичних казок, віршів, загадок, скоромовок. З їхньою допомогою учні поринають у незнайомий для них світ, очікують на щось незвичайне, цікаве, аналізують вчинки героїв твору, розвивають уяву, фантазію.

У посібнику зібрані казки, вірші, загадки, скоромовки англійською мовою та різноманітні різнорівневі завдання для контролю рівня засвоєння прочитаного матеріалу, а саме: доповнити речення, знайти слово, знайти український еквівалент, дати відповіді на запитання, намалювати героїв казки тощо. Читання казок, віршів, загадок, запропонованих в посібнику, сприятиме кращому засвоєнню лексики, формуванню правильної вимови, допоможе пізнати особливості будови мови, її структуру без акцентування на використання конкретних мовних правил. Зміст прочитаних творів, завдання до них сприятимуть розвитку уяви, творчості та креативності учнів.

Посібник може бути використаний учителями та учнями для підготовки до уроків англійської мови, організації позакласного читання та на заняттях факультативів та гуртків.

Автор. Авторський колектив вчителів англійської мови Рівненської спеціалізованої школи I – III ступенів «Центр надії» Рівненської міської ради.

Назва роботи. Дидактичні матеріали до курсу «Літературна мозаїка» (5, 6, 7, 8 класи).

Анотація. Факультативний курс «Літературна мозаїка» передбачає знайомство та творчу роботу над уривками з джерел світової літератури – оригінальними друкованими текстами (зразки коротких жанрів поезії та прози: уривки з казок, повістей, романів та поетичних творів), загальну характеристику епохи та біографію автора.

Серед запропонованих завдань навчальні посібники включають: здійснити літературний переклад уривка твору, розіграти у ролях персонажів

запропонованого твору уявну ситуацію, інсценізувати уривок драматичного твору, відображають творчий підхід до вирішення проблеми, змушують замислитися над проблематикою твору, над позицією самого автора.

Дидактичні матеріали до курсу «Літературна мозаїка» прищеплюють учням любов і повагу до іншомовних літературних, культурних надбань, заохочують їх до висловлення індивідуальних суджень, надають їм можливість збагачувати свій літературний досвід. Також, даний факультатив надає можливість поглибити знання з програмних тем і вдало доповнює сучасні автентичні та українські навчальні видання.

Навчальні посібники «Дидактичні матеріали до курсу «Літературна мозаїка»» (5 – 8 клас) рекомендовано учням шкіл (класів) з поглибленим вивченням англійської мови й літератури або гуманітарних дисциплін, ліцеїв, гімназій та вчителів, хто прагне до самовдосконалення у вивченні англійської мови та світової літератури.

Автор. Каплюк Валентина Анатоліївна, учитель англійської мови навчально-виховного комплексу «Оженинська ЗОШ № 2 I – III ступенів – ДНЗ», Острозького району.

Назва роботи. LiveandLearn.

Анотація. Дана розробка має структуру відкритого заняття, розкриває методику його проведення у формі віртуальної подорожі і присвячена вивченню матеріалу з теми «Освіта». Компоненти уроку є взаємозамінні і варіанти такої заміни запропоновані у додатках, де можна знайти матеріал різного ступеня складності відповідно до рівня того, хто вивчає дану тему. Також до кожного уроку запропоновані презентації в PowerPoint, які сприяють візуалізації завдань та інформації, а також підібрані відеофільми та звукозаписи до кожного розділу, що спонукатимуть учнів до невимушеності під час роботи. Особливе місце серед аудіо матеріалів займають пісні, які є незамінним засобом для утворення хорошого психологічного клімату і емоційної атмосфери на уроці. Вміщено завдання та творчі проекти, які дають можливість учням підвищити свою соціокультурну компетентність та оволодіти відповідними вміннями та навичками практичного застосування отриманої з Інтернету інформації, спонукають учнів до сумлінної роботи на занятті й до активної навчальної діяльності. Розмаїття завдань із різним рівнем складності дає змогу учням застосувати набуті знання та реалізувати комунікативний принцип навчання англійської мови в школі, а також розвивати й удосконалювати навички читання, аудіювання й письма. Реальне використання мови, особливо в соціальному плані, елементи інтерактивного навчання є пріоритетними. Матеріал всебічно висвітлює різні аспекти теми, характеризує обсяг лексичного запасу учнів, навичок аудіювання та монологічного і діалогічного мовлення. Даний матеріал є узагальненням власного досвіду роботи з формування соціокультурної компетенції учнів шляхом використання пошуково-творчих завдань на уроках англійської мови на різних етапах навчання. Методична розробка може бути

використана як учителями, так і учнями під час вивчення даної теми на різних етапах навчання у школі, залежно від рівня навченості учнів.

Автори. Боймиструк Надія Василівна, Петренко Алла Іванівна, учителі англійської мови Березнівської гімназії.

Назва роботи. Контроль навчальних досягнень учнів на уроках англійської мови у 10 та 11 класах.

Анотація. Даний посібник пропонує завдання для тематичного та семестрового оцінювання учнів з англійської мови за чотирма видами мовленнєвої діяльності. Посібник розроблений відповідно до вимог чинної програми для загальноосвітніх навчальних закладів та Рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо оцінювання навчальних досягнень учнів. Завдання охоплюють передбачену програмою тематику для 10-11 класів та орієнтовані на підручники автора О.Д. Карп'юк. Кожен вид мовленнєвої діяльності перевіряється за допомогою різнопланових завдань. Оцінюванню підлягає:

- вміння розпізнавати й аналізувати мовні одиниці;
- уміння застосовувати орфографічні навички;
- засвоєння орфоепічних, лексико-семантичних та граматичних форм вживання мовних одиниць у мовленні;
- вміння формувати зв'язні висловлювання;
- вміння ставити запитання та складати заперечення до речень;
- вміння читати та розуміти прочитане, знаходити та аналізувати необхідну інформацію в тексті;
- вміння розпізнавати на слух та розуміти основний зміст мовлення, знаходити та аналізувати необхідну інформацію в усному повідомленні;
- засвоєння комунікативних навичок.

Завдання лексико-граматичних тестів скомпоновані відповідно до порядку їх вивчення за підручником О.Д. Карп'юк і перевіряють лексичний та граматичний матеріал, що вивчається у відповідному розділі.

Завдання спрямовані на перевірку рецептивних навичок і включають такі типи: визначення правильності/неправильності висловлювання, розділення на групи, поєднання в групи; рецептивно-репродуктивні навички, такі як: короткі відкриті відповіді, множинний вибір, перефразування речень, добирання заголовків до тексту, розміщення частин тексту в правильному порядку; завдання на перевірку репродуктивних навичок: заповнення таблиці, доповнення пропусків, дописування речень, повні відкриті відповіді, постановка питань до тексту; більшість завдань останнього рівня є творчими і спрямовані на перевірку продуктивних навичок, наприклад, висловлення власної думки, написання короткого повідомлення за змістом тексту чи власного варіанту закінчення розповіді.

Ряд тестів запропоновані у кількох варіантах. Кількість завдань, запропонованих для виконання, учитель може змінювати, враховуючи рівень підготовленості класу.

Створені рівнорівневі завдання нададуть можливість організувати ефективний та якісний контроль умінь і навичок учнів, що може забезпечити успішне засвоєння іноземної мови у школі та привчить учнів до виконання різних видів завдань з англійської мови. Навчально-методичний посібник розрахований на вчителів середніх загальноосвітніх шкіл, ліцеїв та гімназій.

Автор. Ничипорук Валентина Василівна, вчитель англійської мови Рівненського навчально-виховного комплексу № 19 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення іноземних мов. Електронний довідник вчителя іноземної мови.

Анотація. Методика викладання іноземної мови ХХІ ст., передбачає усвідомлення у першу чергу вчителем, що будь-яке друковане довідкове видання, в силу своєї закінченості і, відповідно, незмінності, не відповідає швидким змінам, що характеризують сучасний науковий гуманітарний простір.

Електронний довідник пропонує добірку методичних матеріалів, розробок уроків та мультимедійних презентацій. Їх різноманітність та комунікативна спрямованість допоможе молодим і досвідченим вчителям при підготовці до уроків та засідань методичних об'єднань, семінарів. Довідник містить як теоретичні матеріали, так і практичні доробки (розробки уроків, презентації) членів шкільного методичного об'єднання. Використання мультимедійних презентацій зроблять уроки та засідання сучасними та легкими для сприйняття. Електронний довідник вчителя іноземної мови розрахований на вчителів середніх загальноосвітніх шкіл, ліцеїв та гімназій.

Номінація «Іноземна мова» (німецька)

Автор. Воротеляк Аліна Володимирівна, вчитель німецької мови Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум» Рівненської міської ради.

Назва роботи. Формування мовної компетенції учнів шляхом застосування системи тренувальних вправ на уроках німецької мови.

Анотація. У посібнику вміщено матеріали з досвіду роботи: система вправ для формування писемної компетенції на всіх етапах навчання німецької мови, практичні зразки, розробки уроків. Матеріал, представлений у посібнику, допоможе враховувати особливості сприйняття учнями мовного матеріалу та практично використовувати ці знання на уроках німецької мови в школі.

Всі матеріали посібника систематизовані відповідно до навчальних тем, що спрощує роботу вчителя з планування та організації уроку.

Запропоновані матеріали можуть бути використані вчителями німецької мови для навчання учнів німецької мови як основної, так і як другої іноземної мови, в позакласній роботі та для самостійного опрацювання.

Автор. Новосад Алла Богданівна, вчитель німецької мови Рівненської гуманітарної гімназії Рівненської міської ради.

Назва роботи. Сучасні підходи до проектування та проведення уроку німецької мови з використанням ІКТ.

Анотація. У посібнику розкрито теоретичні та організаційно-методичні аспекти використання проектної технології на сучасному уроці німецької мови, узагальнені різноманітні форми, прийоми і методи впровадження комп'ютерних технологій у процес навчання іноземних мов, розглянуто важливі питання проектування та проведення уроку із застосуванням ІКТ, надано поради щодо впровадження розробленої моделі у навчальний процес.

Методична розробка розкриває сутність проектної роботи та її необхідність застосування на сучасному етапі навчання іноземної мови, містить інформацію про етапи проведення та умови втілення проекту, розглядаються важливі питання проектування та проведення уроку із застосуванням ІКТ.

Рекомендовано до використання вчителями німецької мови в загальноосвітніх навчальних закладах нового типу як на заняттях, так і в позакласній роботі.

Автори. Поведінка Алла Павлівна, вчитель німецької мови Мирогощанської ЗОШ I–III ступенів Дубенського району.

Токар Валентина Іванівна, методист Комунальної установи «Дубенський районний методичний кабінет при відділі освіти Дубенської районної державної адміністрації» Дубенської районної ради.

Назва роботи. Комп'ютер та інтернет на уроці німецької мови.

Анотація. У методичному посібнику розглядається суть комп'ютерних технологій та різні форми роботи з навчальними програмами на уроках німецької

мови. Розміщено систематизований матеріал у вигляді завдань та адрес сайтів, посилань для використання на уроці німецької мови.

Посібник має практичне значення та може бути рекомендований для вчителів німецької мови, які викладають німецьку мову як основну, такі як другу іноземну мову.

Автор. Полховська Ніна Петрівна, вчитель німецької мови Володимирецького районного колегіуму.

Назва роботи. Дистанційне навчання: шлях до вдосконалення викладання та вивчення іноземної мови.

Анотація. У методичному посібнику розкрито основні аспекти, методи та принципи дистанційного навчання, його методологічні особливості впровадження у практику роботи вчителів іноземних мов Володимирецького районного колегіуму, висвітлено переваги дистанційного навчання як шляху до вдосконалення вивчення іноземної мови.

Методична розробка призначена для вчителів іноземних мов, які впроваджують дистанційне навчання в практику у загальноосвітньому навчальному закладі.

Автор. Янів Раїса Стратонівна, вчитель німецької мови Комунального закладу «Школа-інтернат II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей» Рівненської обласної ради.

Назва роботи. Формування комунікативної компетенції учнів на уроках німецької мови.

Анотація. У посібнику подані рекомендації для формування комунікативної компетенції учнів на уроках німецької мови із застосуванням інтерактивних форм навчання та сучасних інноваційних педагогічних технологій. Автор посібника систематизувала та упорядкувала цикл уроків із теми «Країна, мова якої вивчається в 11 класі» (друга іноземна мова).

Посібник призначений для вчителів німецької мови, які працюють в напрямку оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації учня.

Методичний посібник рекомендований для вчителів німецької мови, які викладають німецьку мову як другу іноземну.

Автори. Амірова Наталія Євгеніївна, Ейсмонт Тетяна Миколаївна, вчителі німецької мови Бистрицького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад».

Назва роботи. Бінарний урок як нестандартна форма навчання з реалізації міжпредметних зв'язків та активізації пізнавальної діяльності школярів.

Анотація. У посібнику розглядаються та пояснюються поняття предметної інтеграції, міжпредметних зв'язків, описуються етапи організації та проведення бінарного уроку. Для зразка представлено методичні розробки бінарних уроків з англійської і німецької мов.

Метою представленого посібника є науково-методичне обґрунтування процесу підготовки та проведення бінарних уроків, привернення уваги педагогів школи до доцільності проведення бінарних уроків, які дозволяють максимально реалізувати міжпредметні зв'язки.

Методичний посібник рекомендований як для вчителів англійської, так і для вчителів німецької мови.

Автор. Дудар Валентина Миколаївна, вчитель німецької мови Хотинської загальноосвітньої школи I-II ступенів Березнівського району Березнівської районної ради.

Назва роботи. Розвиток комунікативної активності та креативного мислення учнів шляхом використання інноваційних технологій навчання на уроках німецької мови.

Анотація. У посібнику вміщено практичні матеріали щодо запровадження продуктивних технологій навчання, які дозволяють формувати творчу особистість дитини в її навчально-виховній взаємодії з іншими учнями та вчителем. Педагогом розроблено практичні дидактично-методичні матеріали щодо застосування інноваційних технологій у процесі розвитку комунікативної активності та креативного мислення учнів на уроках німецької мови.

Запропоновані матеріали можуть бути використані вчителями німецької мови для навчання учнів німецької мови як основної, так і як другої іноземної мови, в позакласній роботі та для самостійного опрацювання.

Автор. Сокол Микола Федорович, вчитель німецької мови Дубровицького навчально-виховного комплексу «Ліцей-школа» Дубровицької районної ради.

Назва роботи. Кон'юнктив (умовний спосіб).

Анотація. Посібник присвячений темі «Кон'юнктив» (умовний спосіб). За допомогою кон'юнктива виражають нереальність (нереальне бажання, нереальну умову, нереальне порівняння), можливість, побажання, спонукання, припущення, сумнів або невпевненість.

Видання складається з двох частин. У першій частині подано загальну характеристику способу категорії способу, правила утворення кон'юнктива I і кон'юнктива II та їх вживання. Вміщено також правила утворення умовного способу в пасиві. Друга частина складається з практичних вправ комунікативного спрямування.

Запропоновані матеріали можуть бути використані учнями загальноосвітніх шкіл, спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв, коледжів для систематизації знань з даної теми.

Номінація «Іноземна мова» (французька)

Автор.Музичук Валентина Дмитрівна, вчитель французької мови Костопільської гуманітарної гімназії Костопільської райдержадміністрації.

Назва роботи. Лексичний матеріал як засіб формування мовленнєво-комунікативних умінь при компетентісному підході вивчення французької мови в системі особистісно орієнтованого навчання.

Анотація. У методичному посібнику представлені завдання для вивчення та закріплення лексичного матеріалу в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: читанні, письмі, аудіюванні і ситуативному мовленні.

Посібник призначений для вчителів французької мови та учнів 5 – 11 класів, які вивчають французьку мову як першу, так і другу іноземну мову. Він містить завдання, які можуть бути використанні на уроках і при підготовці позакласних заходів.

Автор.Туллюк Ірина Вікторівна, вчитель французької мови Костопільської гуманітарної гімназії Костопільської райдержадміністрації.

Назва роботи. Довідник-практикум з французької мови.

Анотація. Довідник-практикум призначений для учнів 10 та 11 класів філологічного і правового профілів навчання, які засвоїли загальний курс французької мови в межах основної школи. Посібник містить завдання для роботи у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: читанні, письмі, усному мовленні та аудіюванні. Посібник спрямований також на підготовку учнів до тематичного оцінювання, іспитів, конкурсів, ЗНО та олімпіад.

Автор.Ярошук Наталія Олегівна, вчитель французької мови Рівненської гімназії «Гармонія» Рівненської міської ради.

Назва роботи. Навчальний посібник для підготовки до уроків французької мови (6 клас).

Анотація. Навчальний посібник укладено згідно з новим Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти. Він містить дидактичні матеріали, які сприяють формуванню навичок пізнавальної та дослідницької діяльності учнів, розвивають критичне мислення, автономність учня, а також допомагають ефективно засвоїти та застосувати навчальний матеріал. Посібник може бути використаний вчителями французької мови й учнями.

Автор.Хвас Ніна Володимирівна, вчитель французької та англійської мов МлинівськоїЗОШ I – III ст. № 1 Млинівської районної ради Рівненської області.

Назва роботи. Lespremierspasenfrançais.

Анотація. Посібник містить матеріали для роботи з формування лексичних та граматичних навичок учнів. Мета посібника – допомогти вчителю зробити процес навчання французької мови цікавим та результативним, а для учнів – вчитися із задоволенням. Він укладений відповідно до вікових особливостей учнів, їх життєвого та мовного досвіду.

Посібник може бути використаний учителями, які навчають учнів французької мови як другої іноземної, та які працюють у початковій школі.

Автор. Брюханова Наталія Володимирівна, вчитель французької мови ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 м. Дубна.

Назва роботи. Комунікативний метод як метод активізації творчих можливостей особистості.

Анотація. Методичний посібник містить теоретичний матеріал із теми та практичний з досвіду роботи автора. Загальною стратегією цих матеріалів є навчання французької мови, що визначається потребами сучасного суспільства та рівнем розвитку суміжних наук. Цією стратегією є комунікативний метод навчання, визнаний найбільш ефективним у сучасній методиці викладання іноземних мов. Цей методичний посібник містить розробки нетрадиційних уроків французької мови та позакласних заходів.

Автор. Олексина Ольга Всеволодівна, вчитель французької мови Рівненського НВК «Школа-ліцей» № 2 Рівненської міської ради.

Назва роботи. Організація позакласного читання на уроках французької мови.

Анотація. Навчально-методичний посібник складається з біографії французького письменника Віктора Гюго, адаптованих глав роману «Знедолені», завдань різного типу для контролю їх розуміння та постатейного словника. Завдання передбачають групову та індивідуальну роботу учнів на уроках та у позакласній роботі.

Робота з матеріалами посібника сприятиме не тільки поглибленню знань учнів з французької мови та літератури, але й розширить їх загальний кругозір. Посібник може бути використаний вчителями французької мови та учнями.

Номінація «Позашкільна освіта»

Автори. Ковальчук Віктор Павлович, художній керівник Етнокультурного центру Рівненського міського Палацу дітей та молоді Рівненської міської ради, Гумінська Оксана Олексіївна, кандидат педагогічних наук, викладач Рівненського державного гуманітарного університету.

Тема. Етнокультурний центр у системі позашкільного закладу: концепція, досвід, перспективи.

Анотація. У методичному посібнику висвітлено концептуальні, методичні та організаційні питання функціонування етнокультурного центру в системі позашкільного закладу. Представлені матеріали є презентацією тридцятирічного досвіду роботи такого центру в Рівненському міському Палаці дітей та молоді. Концептуальні засади передбачають розгляд етнокультурного центру як форми позашкільної освіти та виховання. Велике практичне значення для педагогів мають презентовані у посібнику технології успадкування етнокультурної спадщини дітьми і молоддю, навчальний план, програма ЕКЦ, технологічні карти занять, мистецькі проекти тощо.

Посібник рекомендований для працівників позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів педагогічного та мистецького профілю, слухачів курсів системи післядипломної педагогічної освіти, керівників фольклорних гуртів, краєзнавців, етнографів й усіх шанувальників традиційної народної культури.

Автори. Гончарук Ігор Петрович, директор, Грицюк Олександр Вікторович, Немоловський Микола Вадимович, Петренчук Тарас Васильович, Серко Ольга Вікторівна, Ярмольчук Людмила Володимирівна, керівники гуртків Костопільського Центру технічної творчості та комп'ютерних технологій.

Тема. Юні користувачі персонального комп'ютера.

Анотація. Розвиток комп'ютерної техніки та програмного забезпечення – одна з характерних рис сучасного суспільства. Разом з тим, існує потреба у виданнях, які спрямовані на допомогу педагогам в організації навчально-виховного процесу в гуртках загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчальних закладів з питань вивчення основ інформаційно-комунікаційних технологій. Мета посібника – допомогти педагогам в організації роботи гуртка «Юні користувачі персонального комп'ютера». Теоретичні та практичні матеріали посібника систематизовані відповідно до програми з позашкільної освіти науково-технічного напрямку (інформаційно-технічний профіль), рекомендованої Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (2012 р.). Теоретичні матеріали, спрямовані на засвоєння дітьми поняття інформації, історичних аспектів формування інформатики як науки та способів подання інформації, використання двійкового коду для подання повідомлень у комп'ютер, алгоритмів переведення чисел з однієї системи числення в іншу. Окремі розділи посібника присвячені вивченню операційних систем персонального комп'ютера, їх головних та додаткових функцій, можливостей,

ознайомленню із текстовим, графічним редактором.

Після теоретичної частини кожного розділу подані практичні завдання, які пропонуються для виконання на заняттях гуртка «Юні користувачі ПК». Ілюстрації, таблиці, схеми, діаграми полегшують сприйняття змісту посібника.

Видання рекомендоване для педагогів загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчальних закладів, учнів.

Автор. Панчук Людмила Андріївна, заступник директора з виховної роботи Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 28 Рівненської міської ради.

Тема. Дебатний клуб у школі.

Анотація. Дебати – шлях до утвердження людини, як промовця, її шлях до активної позиції у житті. Дебати – демократична гра. Чесність, рівність можливостей, повага до опонента, толерантність, критичне мислення дають змогу дітям відчувати переваги такого способу обговорення дискусійних питань.

У посібнику розкриваються теоретичні засади дебатних технологій у позаурочній діяльності як засобу формування критичного мислення школярів. Подані розробки занять для організації навчання у різновіковому клубі «Дебати» на базі загальноосвітньої школи. Дібрані вправи для дітей, інформаційно-методичні матеріали для керівника гуртка спрямовані на розуміння дітьми сутності дебатів, їх відмінностей від інших видів дискусії, оволодіння навичками практичного застосування дебатних технологій у життєвих ситуаціях, набуття вмінь будувати аргументи, відрізняти їх від прикладів, використовувати стратегії критичного читання тощо.

Додатки містять зразки промов пропозиції та опозиції, які використовувалися в міському дебатному турнірі «ПРЕС», проведеному за правилами оксфордських дебатів.

Посібник буде корисний вчителям суспільних дисциплін, педагогам-організаторам, заступникам директорів з виховної роботи, керівникам гуртків та клубів позашкільних навчальних закладів.

Автор. Ляш Тетяна Анатоліївна, вихователь комунального закладу «Мізоцька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів» Рівненської обласної ради.

Тема. Виховання дітей засобами аматорського лялькового мистецтва.

Анотація. Театр ляльок має величезний виховний вплив на дітей. Оскільки за допомогою ляльок діти вчать бачити різні сторони того чи іншого вчинку, розрізняти добро і зло, прекрасне і потворне. Для них це справжня школа життя.

У посібнику розкриваються теоретичні засади розвитку творчих здібностей школярів засобами театрального мистецтва. Автор аналізує різні засоби розвитку творчості, особливості використання елементів арт-терапії у ляльковому мистецтві.

Важливе практичне значення мають матеріали з досвіду роботи автора щодо організації лялькового театру в школі. Розкриваються технологічні аспекти

виготовлення ляльки-петрушки, особливості акторської роботи з ляльками, подаються методичні поради щодо організації пальчикового театру, запропоновані вправи з лялькою на ширмі тощо.

Посібник призначений для вихователів, класних керівників, керівників гуртків.

Автор. Літвинчук Анатолій Богданович, керівник гуртків комунального закладу «Соснівський Центр еколого-натуралістичної та туристсько-краєзнавчої творчості».

Тема. Розвиток технічної творчості засобами художньої обробки деревини.

Анотація. Серед численних видів позашкільної діяльності, які допомагають розширити пізнавальні інтереси дітей і підлітків, розвинути їх логічне, конструктивне та творче мислення є організація роботи гуртків художньої обробки деревини. Шлях дитини до винахідника, науковця починається від власноруч сконструйованої механічної іграшки чи моделі.

Систематизовані конспекти занять, інформаційно-методичні матеріали розкривають різноплановий підхід керівника гуртків позашкільного закладу до побудови навчально-виховного процесу. Перше знайомство дітей з деревиною, як матеріалом, проходить на заняттях гуртка початкового технічного моделювання, на якому вихованці вивчають властивості деревини, технологію її обробки, будову інструментів, правила користування ними. Практичній роботі передують заняття, на яких діти вчать читати креслення і самостійно їх складати, набувають вмінь користуватися вимірювальними та креслярськими інструментами тощо. Автор подає опис методики виконання індивідуальних та колективних творчих завдань дітьми. Такі завдання пропонуються на етапі моделювання виробу.

У посібнику вміщені схеми, інструктивні та технологічні картки, малюнки, фотографії готових виробів вихованців.

Методична розробка рекомендована для керівників гуртків позашкільних навчальних закладів, учителів трудового навчання загальноосвітніх шкіл.

Автор. Корнійчук Євгенія Іванівна, керівник творчого об'єднання «Юний еколог» Острозького районного Будинку школяра.

Тема. «Стежками сивого Острога...».

Анотація. Методичний посібник розкриває систему роботи керівника творчого об'єднання щодо екологічної освіти і виховання дітей на заняттях в позашкільному навчальному закладі.

Структура методичного посібника подана у формі навчально-методичного комплексу. Матеріали навчально-методичного комплексу презентують: навчальні програми початкового та основного рівнів, розробки, конспекти занять, сценарні плани виховних заходів на екологічну тему.

Розкрито зміст діяльності клубу «Екос» через презентовані дитячі дослідницькі роботи екосистеми Острозького краю, змістовий опис організації і проведення екологічних стежок.

Посібник призначений для педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл.

Автор. Прядунець Валентина Анастасіївна, керівник гуртка «Паросток» Млинівського районного будинку творчості школярів.

Тема. Екологічна освіта та виховання учнів у системі позашкільля.

Анотація. Одним зі шляхів виходу України з екологічної кризи є впровадження повноцінної екологічної освіти та виховання. Тому важливим завданням є залучення дітей та підлітків до дослідницької діяльності з проблем збереження довкілля, сприяння реалізації екологічних ініціатив.

У посібнику визначені теоретичні засади позашкільної екологічної освіти і виховання, розкриваються історичні передумови розвитку юннатівського руху в Україні, аналізується сучасний стан позашкільної еколого-натуралістичної освіти. Автор подає коротку характеристику форм і методів позашкільної екологічної освіти, які використовуються на заняттях гуртка. Практичне значення має запропонована навчальна програма гуртка юних екологів та виховні технології.

Автор акцентує увагу на застосуванні інноваційних форм, методів, технологій екологічної освіти. Особливу увагу приділено організації науково-дослідницької роботи, екологічної стежки, проекту.

Посібник рекомендований для керівників гуртків позашкільних навчальних закладів, учителів біології загальноосвітніх шкіл.

Автори. Малярчук Микола Володимирович, директор, Костючок Андрій Михайлович, керівник гуртків Дубенської районної станції юних туристів.

Тема. Туристсько-краєзнавча робота в позашкільному навчальному закладі.

Анотація. Туризм – один із видів активного відпочинку, який поєднує відновлення продуктивних сил людини з оздоровчими, пізнавальними, спортивними та культурно-розважальними цілями.

Навчальний посібник розкриває питання теорії і методики туристсько-краєзнавчої роботи. Зокрема, розглядаються різні види туризму та їх значення

для людини, особливості фізичної підготовки юного туриста, підготовка групового та особистого спорядження до туристської подорожі, укладання рюкзака, встановлення наметів, надання першої медичної допомоги в умовах туристичного походу тощо.

Автори надають практичні рекомендації щодо проведення, організації та підготовки туристичних походів та змагань. Важливу увагу приділено особливостям дослідницької діяльності юних істориків-краєзнавців, організації роботи шкільного краєзнавчого музею.

Посібник рекомендований для вчителів загальноосвітніх шкіл, викладачів середніх спеціальних та професійних навчальних закладів, а також студентів педагогічних спеціальностей.

Автор. Биць Лілія Павлівна, керівник гуртка Квасилівського навчально-виховного комплексу «школа-ліцей» Рівненського району.

Тема. Шкільний вокальний ансамбль.

Анотація. Для дітей різного віку заняття у вокальному ансамблі – це джерело емоційного розвантаження, оптимістичного настрою, упевненості у своїх силах, соматичної стабілізації і гармонізації особи.

Матеріали з досвіду роботи укладені в навчальний комплекс, який об'єднує програму гуртка естрадного співу, методичні рекомендації, сценарії масових заходів та фонохрестоматію. Програма розрахована на три роки навчання – один на початковому рівні, два – на основному. Методичні рекомендації призначені для керівників гуртків і розкривають особливості організації музичних занять. Подані сценарії масових заходів – «Ой хто, хто Миколая любить...», «Наш веселий Новий рік». Фонохрестоматія вміщує тридцять шість музичних творів, які є музичним супроводом до свят.

Видання буде корисним учителям музики, педагогам-організаторам, заступникам директорів з виховної роботи, керівникам гуртків позашкільних навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ	3
Номінація «Управління освітою»	5
Номінація «Методична робота з педагогічними кадрами»	9
Номінація «Виховна робота»	13
Номінація «Історія»	19
Номінація «Правознавство»	23
Номінація «Робота з обдарованими учнями»	26
Номінація «Українська мова та література»	31
Номінація «Світова література та російська мова»	37
Номінація «Іноземна мова» (англійська)	44
Номінація «Іноземна мова» (німецька)	52
Номінація «Іноземна мова» (французька)	55
Номінація «Позашкільна освіта»	57

**Освіта Рівненщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні
ідеї та технології: анотований каталог XI обласного конкурсу-
ярмарку педагогічної творчості**

Рівне – 2014